

— Καλά, ὦραϊχ. Γιά σου.

Καθὼς βλέπετε ὁ φίλος μου εἴτανε παρακρά-
τημα Γυμνασιακό. Μὰ τώρα θὰ λέτε μὲ τὸ νου σας
κι' ἂν εἶχε τὸν βουλευτὴ νὰ τὸν διορίσῃ τί θὰ
ἔκανε; Ὅ,τι κάνουν οἱ περισσώτεροι τελειόφοιτοι τοῦ
Γυμνασίου. Δηλαδή θὰ συριανᾷ ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς
τὸ βράδυ, θὰ καθαρίζει ὅλη μέρα τὰ νύχια του, θὰ
γράφῃ ποιήματα, κωμωδίες, δράματα (ὁ Κόντε
Κουρούπης, ὁ Κεχηναῖος, ἀπὸ τοῦτα ξέρουν) θὰ ἔχα-
ρτε μῦθους, θὰ μάθαινε μὲ τὸ καντάρι τὴν τεμπελιά,
θὰ τὸν ἔτρεφε τὸ σπῖτι καὶ πᾶρα μπρὸς ἡ κοινωνία.
Γιατὶ ἄλλη δουλειὰ δὲν θὰ ἔξερε νὰ κάμῃ καὶ θὰ
εἴταν ντροπὴ γιὰ ἓνα τελειόφοιτο τοῦ Γυμνασίου
ποῦ θρέφτηκε μὲ τὴν ἀμβροσίαν καὶ τὸ νέκταρ τῶν
«Ἑλλήνων. Γραμμάτων».

Νούμερο Ερ. Καταβαίνω παρακάτω, δηλαδή
στὸ Ἑλληνικό.

Ἦξερα ἓνα νέο τσαγκαρόπουλο ποῦ μὲ τὴ
δουλειὰ του καὶ μὲ τὴν οἰκονομία του ζιούσε εὐτυ-
χισμένα. Μιὰ μέρα τὸν ξάνοιζα στὴ χώρα νὰ κρη-
τάρῃ στὸ χέρι βιβλία.

— Πῶς; ἔφηκες τὸ τσαγκαράδικο καὶ σπουδάζεις,
Γιάννη;

— Τί νὰ κάμω. Βαρέθηκα τὴν τέχνη μου καὶ
γράφτηκα στὸ Ἑλλην. σχολεῖο, γιὰτὶ σὰ τελειώσω
μπορῶ νὰ γενῶ παπᾶς, γραμματοδιδάσκαλος ἢ τε-
λωνοφύλακας.

— Κακομοιριά σου καὶ συφορὰ σου, Γιάννη.
Πᾶει, ἔχῃθης.

Εἴταν καὶ τοῦτος ἓνα μικρὸ παρακράτημα τοῦ
Κλασικισμοῦ. Ἀπὸ τοῦτα λοιπὸν τὰ παραδείγματα
μπορεῖτε νὰ καταλάβετε πῶς σιγὰ, σιγὰ τὸ Ρω-
μαϊκὸ ἔφτασε στὴ σημερινὴ κατάστασι. Μπορεῖτε
ξάστερα νὰ καταλάβετε, γιὰτὶ ἔχουμε τόσους θεσο-
κνηγούς, γιὰτὶ ἔχουμε τόσο ὑπαλληλία, γιὰτὶ ὁ-
λοῦθε βασιλεύει ἡ κλεψιά, γιὰτὶ ἔχουμε ἀσυνείδη-
τους ψευτογιατροὺς, ψευτοδικηγόρους, κλέφτες
φαρμακοποιούς καὶ σχολαστικούς καθηγητάδες. Σὰς
ρωτᾶω, κύριοι, πῶς θὰ ζήσῃ σήμερα ἓνας γιαντρός ἢ
δὲν εἶνε ἀσυνείδητος καὶ ληστής, ἀπὸ χιλιάδες
εἶνε τέτοιοι; Πῶς ἓνας καθηγητὴς θὰ κάμῃ τὴ δου-
λειὰ του μὲ συνείδηση, ἀπὸ γιὰ καθεθεσίαν ἀναλο-
γῶνε 10; Καὶ ὅλα αὐτὰ ἔφερε ὁ κακὸς δρόμος
ποῦ πήραμε ἐξ ἀρχῆς δηλαδή τὸ δρόμο τοῦ ἀπόλυ-
του Κλασικισμοῦ. Κάθε στραθὺς μπορεῖ νὰ δῇ καλὰ
καὶ κάθε βουδὸς μπορεῖ νὰ φωνάξῃ ὅτι ὁ Κλασικι-
σμός στὴν Ἑλλάδα 100—200 ἔτομα ὠφέλησε,

ὅλο δὲ τὸ ἄλλο Ρωμαϊκὸ τὸ κατὰστρεψε. Ἀπὸ τὸν
Κλασικισμό ποιοὶ ἐπλούτισαν καὶ ἔκαμαν παλάτια,
καὶ ἔδωκαν προικιά καὶ καλοπερνοῦν καὶ ἔχουν στίς
Τράπεζες; Ποιοὶ ἄλλοι παρὰ οἱ ὑποστηρικτὲς του;
Ποιοὶ δὲ ἐφρούσκωσαν λόγια καὶ ἀέρα, πείνα καὶ
φτώχεια; Ποιοὶ ἄλλοι παρὰ οἱ ὑπόλοιποι Ρωμαῖοι;

Ἀκόμα ὁ σημερινὸς Κλασικισμὸς μπορῶ νὰ πῶ
ὅτι ἐξημίωσε πολὺ τὴν ἀληθινὴ σοφία τῶν ἀρχαίων
Ἑλλήνων, τὰ Γράμματα καὶ τίς τέχνες, καὶ ἂν ἄ-
λγθαια ἔλθῃ ὦρα ποῦ ὁ Κλασικισμός, δηλαδή ἡ σο-
φία καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων προγονῶν μας, ἀνεβῇ
στὸν ἄξιο Θρόνον του, πόσοι καὶ πόσοι, ποῦ μὲ ξένες
μύτες καὶ μὲ ξένα μυαλά κάνουν τώρα τοὺς Καθη-
γητάδες «τῶν Ἑλλήνων. Γραμμάτων» θὰ φᾶνε σκου-
πιδιές καὶ θὰ διωχτοῦνε λαζὶ καὶ πιζὶ ἀπὸ τὸ Πα-
νεπιστήμιο, σὺν ἄτακτα καὶ ἀπρόσεχτα μαθητοῦ
δια δημοτικῶν σχολεῖο.

Καὶ τώρα μπορεῖ κάποιος ἀπὸ σᾶς νὰ μοῦ πῇ.
Καὶ ποῖος εἶπε στὸ Ἀχὺ νὰ ριχτῇ μὲ τὰ μούτρα
στὰ Ἑλλήν. σχολεῖα, στὰ Γυμνάσια, στὸ Πανεπι-
στήμιο; Ποῖος τὸν παρακίνησε; Καὶ ἐγὼ τοῦ λέω,
μὰ σὰ τοῦφτιασες ἓνα μονάχο δρόμο γιὰ νὰ ζήσῃ,
τὸ δρόμο τοῦ Κλασικισμοῦ, σὰ δὲ τοῦδεῖξες ἢ δὲ
τοῦφτιασες καὶ ἄλλον γιὰ νὰ ζήσῃ, νὰ προδεῖξῃ, νὰ
δυναμώσῃ, φταίει ὁ Ἀλός; Τοῦφτιασες πραχτικὸ
σχολεῖο, τὸν ἐμόρφωσες σὲ πραχτικὸ Ἑκπαιδ. Σύ-
στημα; Τὸν ἐμαθες νὰ ζῇ ἄλλοιῶς; Εἶνε παρατηρη-
μένο ὅτι ἀπὸ τὸ 1834 καὶ μπρὸς ὅλη ἡ νεολαία
τῆς Ἑλλάδας ἐρρίχτηκε καὶ ἀφοσιώθηκε σ' αὐτὰ
τὰ ἔργατα π' ἀνέφερα πάρα πάνω.

Δηλαδή ἡ ἀνώτερη τάξι, ἡ ἀριστοκρατία, στὸ
Ναυτικὸ, στὸ Στρατὸ καὶ στίς ὑψηλὲς θέσεις, ἡ με-
σανὴ τάξι στὸ Γυμνάσιο καὶ στὸ Πανεπιστήμιο, ἓνα
δὲ μέρος τῆς κατώτατης τάξης, προσπάθησε μὲ κάθε
τρόπο νὰ μῇ στή θέσι τοῦ παπᾶ ἢ τοῦ δασκάλου.
Καὶ μὲ τὸ νὰ μῇ ἡ ἀριστοκρατία στὸ Στρατὸ,
στὸ Ναυτικὸ καὶ στίς ὑψηλὲς θέσεις, δὲν πείραζε
καὶ τόσο πολὺ, γιὰτὶ πάντα εἶνε παρατηρημένο σὲ
κάθε ἔθνος ὅτι οἱ πολὺ ἀνώτερες τάξεις πάντα ζη-
μία φέρουν. Τὸ νὰ ζητᾷ μιὰ τεμπέλικη καὶ δια-
σκεδαστικὴ ζωὴ ὁ ἀριστοκράτης δὲν εἴταν παρὰ ξένο
τοῦτο μὰ φυσικὸ, μὰ τὸ νὰ ζητᾷ ὅλο τὸ ὑπόλοιπο
Βασίλειο νὰ ψηθῇ στὸ Καμίνι τοῦ Πανεπιστημίου
καὶ νὰ βαρυστῇ στὰ δροσερά καὶ πλούσια νερά τοῦ
Κλασικισμοῦ, αὐτὸ εἴταν πολὺ ἀφύσικο πρᾶγμα.

— Ἐνας Ἑλληνας λ. χ. εἴταν τζοπάνος. Σιγὰ,

σιγὰ μὲ τὴ δουλειὰ ἀπόχτησε λίγα παραδάκια καὶ
μ' αὐτὰ ἀγόρασε κοπάδι. Σὲ λίγο καιρὸ ἦρθε στὴν
Ἀθήνα κι' ἀνοιξε ἓνα γαλατάδικο. Μὲ τὸ γαλατά-
δικο ἔκαμε μπόλικους παραδες. Χιλιάδες τώρα.
Μαζὶ μὲ τὰ τᾶλλα ἔκαμε καὶ 3 παιδιὰ. Ἀπὸ
τόσα χρόνια χάλασε τὸ μυαλό του πῶς νὰ πλου-
τήσῃ καὶ τὸ πέτυχε, τώρα σκεφτόνταν πῶς νὰ δο-
ξασθῇ καὶ νὰ φανῇ ἀληθινὸς ἀπόγονος τοῦ Περι-
κλῆ, πῶς νὰ μορφώσῃ Ἑλληνοπρεπέστερον καὶ ἔχι
πραχτικώτερον τὰ παιδιὰ του. Ἐσκέφτηκε λοιπὸν
τὸν ἓνα νὰ τὸν κάμῃ Νομικόν, τὸν ἄλλον Δόκτορα,
καὶ τὸν τρίτον Καθηγητὴ, γιὰ νὰ γενῇ μιὰ ὦρα
καὶ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ καθημέρος ὁ
παλιὸς τζοπάνος μ' αὐτὰ τὰ ὄνειρα ἔρχισε νὰ ζο-
δεύῃ τὸν παρὰ του. Καὶ καθὼς προχωροῦσαν τὰ
παιδιὰ του στὴ σπουδὴ τοῦ Κλασικισμοῦ, τόσο κι'
αὐτὸς τῶριχνε στὸ μεγαλεῖο. Τὸ κατὰστημά του
πλιά τῶλεις, γιὰτὶ βέβαια εἴταν αἰσχρὸς νὰ λέ-
γουνται τὰ παιδιὰ του αὐτοὶ γαλακτοπώλου...» τὰ δὲ
παρακάτω συνδάντα μονάχοι σας βέβαια τὰ κατα-
λαβαίνετε.

Ἄν ὅμως αὐτὸς ὁ Γαλατᾶς ἔλεγε μὲ τὸ νου του
τὸ Γάλα μ' ἔκαμε ἄνθρωπο καὶ μ' εὐτύχησε, τὸ
Γάλα θὰ δοξάσῃ καὶ θὰ εὐτυχῇσῃ τὰ παιδιὰ μου,
καὶ ἔστελνε τὸ ἓνα παιδί του στὴν Ἑβρώπη γιὰ νὰ
μάθῃ πῶς φτιάχνεται τὸ καλὸ γάλα, τὸ καλὸ βού-
τυρο, τὰ διάφορα εἶδη τοῦ τυριῦ, καὶ τὸ γιαούρτι,
ἂν ἔστελνε τὸν ἄλλον νὰ σπουδᾷ τὴν κτηνοτρο-
φικὴ, δηλαδή γιὰ τὰ κοπάδια τῶν βοδιῶν, τῶν
ἀρνιῶν, γιδιῶν, ἀλόγων, γουρουνιῶν, καὶ τὸν τρί-
τον τὸν κρατοῦσε στὸ κατὰστημά του, νὰ τί θὰ γι-
νόντανε σὲ λίγα χρόνια, α) Ἡ Ἀθήνα θ' ἀπο-
χτοῦσε ἓνα τέλειο καὶ Εὐρωπαϊκὸ Γαλατάδικο, ποῦ
θὰ πωλοῦσε γάλα καθαρό, γερὸ, βούτυρο θρεπτικὸ
καὶ τυρὶ νόστιμο, ποῦ νὰ μὴν ἀφήνῃ τὰ ξένα τυριά
νὰ περνοῦν στὸν τόπο μας. β) Τοῦτο θὰ εἴταν ἀφορ-
μὴ νὰ γενοῦν 30—50 σ' ὅλο τὸ Βασίλειο, ποῦ θὰ
ζοῦσαν μ' αὐτὰ τουλάχιστο 2—3 χιλιάδες κορίτσια
μὲ τιμημένην δουλειὰ, ἀκόμα θὰ γενόνταν ἀφορμὴ
ν' αὐξήσουν καταπληκτικὰ τὰ κοπάδια τῶν ἀρνιῶν.
Τοῦτο μπορεῖ καθεὶς νὰ τὸ παρατηρήσῃ στὴν Κέρ-
κυρα. Πρὶν νὰ γενῇ τὸ Ἑβρωπαϊκὸ Γαλακτοπωλεῖο
τοῦ κ. Μαργαρίτη οἱ ἀγελάδες μετριόνταν μὲ τὰ
δάκτυλα, σήμερα ὅμως κάθε σπῖτι ἐξοχικὸ ἔχει καὶ
τὴν ἀγελάδα του καὶ πουλεῖ τὸ γάλα του μὲς τὴ
θύρα τοῦ σπιτιοῦ του. Καὶ γιὰτὶ αὐξήσαν τόσο πολὺ
οἱ ἀγελάδες; Γιὰτὶ καθεὶς ποῦ ἔχει 60 ἢ 80 τέλ-

ΕΛΑ ΝΑ ΠΑΜΕ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὺν 161 φύλλο)

Γ'.

Ἔτσι διηγόσουνε θλιμένη, ὅταν ἀνοιξε ἡ πόρτα
καὶ μῆκε ὁ πατέρας σου. Ἦτανε, ἀπὸ τὸ βράδυ
ποῦ τὸν εἶδα, περισσότερο γερασμένος, μὲ τὰ μάτια
του μυστικὰ καὶ βαθουλωμένα κάτου ἀπὸ τὸν ἥσκιο
τῶ φρυδιῶν του, καὶ μὲ τὰ μαλλιά του ρηγιμένα σὲ
λουίδες γύρω ἀπὸ ταῦτιά καὶ κάτου ἀπὸ τὸ στέφανο.
Ἡ γυριστὴ του μύτη ἦταν λεβδὴ κι' ἀχνὴ σὺν κέ-
ρινη, καὶ τὰ γένεια του ἀρῆα καὶ κατὰσπρα ἀντά-
μωναν στίς ἄκρες τῶ χειλιῶν μὲ μιὰ μικρὴ γραμμὴ
μουστακιοῦ, ποῦ κλεινὴ κατὰ τὰ χεῖλια, κατὰ τὸ
στόμα. Ἐχαιρέτησε μὲ παντοδύναμη περφόρεια καὶ
καλωσύνη, καὶ καθίζοντας κοντὰ σου σὲ κοίταζε
βαθεῖα καὶ ρωτηματικά. Ὑστερα γελῶντας πικρὰ
ἐκάρφωσε τὰ μάτια του στὴν εἰκόνα ποῦ καὶ σύ
πάντα ἔβλεπες ἔτσι ἀφαιρεμένη. Ἀπὲ γύρισε κατὰ

μένα, μὲ τήραζε ἀπορώντας καὶ σὰ νὰ μὲ βλέπε
γιὰ πρώτη βολὰ μοῦ εἶπε:

— Ἐγὼ πάντα τὴ δύναμη νὰ βλέπω μὲ τὸ νου.
Καὶ βλέποντας ἔχω κάποιαν δύναμη μαζὶ κι' αὐτὴ.
Ἀχὼ μὲ τὰ μάτια βλέποντας καὶ τὴν καρδιά σου
ποῦ χτυπάει καὶ γιὰτὶ χτυπάει. Εἶσαι ἡ εὐλογία,
πρόσπεσε πικροχαμογελῶντας, ἡ ἀρχὴ τοῦ κρασιοῦ
ποῦ βράζει, τοῦ μούστου ποῦ ζυμώνεται, σ' ἄγιο
ποτήρι τῆς ζωῆς, εἶσαι ἡ νεότης. Σὲ χαιρῶμαι ἄ-
ληθινά. Κάτεχε ὅμως τὴν τέχνη ἢ κάλλιο τὴ φρο-
νιμάδα νὰ μὴ δυναμώσῃς ἐτούτο τὸ κρασί, καὶ νὰ
πνίγῃς τὸν ἀφρό του πρὶν ἀγγίξῃ τὰ χεῖλιά σου...

Κ' ὕστερα πάλι κοιτάζοντας ἐμένα κι' ἀναση-
κώνοντας λίγο τὸ κεφάλι, — Ἀκριβὸς μου κεφάλι,
χαιδέψου ἀπὸ τὰ μισόνεκρα δάκτυλα τοῦ γέρου ποῦ
ἔζησε στὴν ὄψη σου μιὰ μεγαλόχαρη γυναίκα, μιὰ
ζωὴ ἀγύριστη. Καὶ γύρε στὴ γῆς τὴν ἀγνότη τῆς
εἰδῆς σου, γιὰτὶ θέλω νάσαι ταπεινὴ σὺν τὸ χορτα-
ράκι τοῦ ρημικοῦ ρυακιοῦ, κι' ὅχι περήφανη σὺν τὸ
ἔλατο τῆς κορφῆς. Εὐλογημένο τὸ ξύλο του μονάχα,
καὶ τρισευλογημένα τὰ διχαλωτὰ ξύλα, τὸ κάρφωμα
τῆς σάρκας του, καὶ τὸ αἷμα ποῦ τὸ πότισεν. Καὶ
τέλειωσε ἔτσι σὲ σταυροκόπημα μεγαλόπρεπο, κοι-
τάζοντας ψηλά, σὰ νὰ πρόσεμενε κάτι νὰ τονέ ρω-
τίσῃ, νὰ τοῦ χύσῃ τὸ ἄγιο πνεῦμα στὴν παραθλίβε-

ρην ὄψη του. Ἐσηκώθηκε σὲ λίγο κι' ἐδάδισε νὰ
φύγῃ, μὰ στεκάμενος στὴν πόρτα, πεισιγυρίστη καὶ
εἶπε πρῶτον

— Χρυσὴ κόρη, ποῦ τῆς μοιζᾷς τόσο σὺν σὲ
ὄνειρο, καὶ ποῦ τὰ ζαχαρώδη μακτιά της κοιμούνται
μέσα στὰ δικά σου, εὐκὴ καὶ κατὰρα σοῦ δίνω νὰ
ζήσῃς κάτου ἀπὸ τὸν ἥσκιο τοῦ πατέρα σου, κάτου
ἀπὸ τὴν εὐλογία τῆς θύμης της. Καὶ τώρα σὰ
νὰ ξαναθυμῆθηκε κάτι, μὲ στερεὸ βῆμα ξανάρθε σι-
μὰ της, καὶ σταθῆκε πᾶνωθι μας μὲ πικρονὴ καὶ
ἐγνοια ποῦ μὰς λυγίζε, ποῦ μὰς γονάτιζε.

— Ὅλες τίς βίβλους νὰ διαβάσῃς, νιέ, εἶπε
νοητικά, μέσα δὲ θάβρης τὴν ἱστορία ποῦ μὲ κυβερ-
νάει, οὔτε κανέναν νὰ σοῦ τὴν ξασηγηθῇ θὰ κατέ-
χη. Μάθε πῶς ἡ σοφία μου θάβρησε ἀπὸ τὸ τήρα
καὶ τὸ διάβα τῆς ζωῆς, ἀδράζοντας γεροσύνη ἀπὸ
τὴν πίστη καὶ τὴν λάτρε σὺν εἶνε μου τὸ ἴδιο. Πι-
στεύω πῶς μὲ νοιώθεις, καὶ τότες ἔμπα στὸ σκοτάδι
ὡς τὴ νυχτερίδα, γιὰτὶ δὲ θὰ βλαστήξῃς νὰ ζήσῃς
στὸ φῶς μου...

Στερνὰ σέρνοντας τὰ τελευταῖα του λόγια, σι-
γαλὰ καὶ σπουδαστικά, ἔφυγε, χτυπώντας τὴν ἐξώ-
πορτα μὲ ὀρμὴ, ποῦ ἦρθεν ὡς σὲ μὰς ὁ ἀγέρας, τὸ
φύσημα ἀπὸ τὸ πέρασμά του.

Καὶ σταθήκαμε τώρα ἀμίλητοι γιὰ ὦρα, ξε-

λαρχα παίρνει μια αγγελάδα και την βάζει σε κεφάλι και αυτή του δίνει τόκο 20 ή 30 ο/ο, αφού το γάλα της πουλιέται 40 ή 45 λεπτά την οκά. γ) "Αν το δεύτερο παιδί του έσπούδαζε την κτηνοτροφική, σε λίγα χρόνια θα γενόνταν άλλοι εκατό πλούσιοι κτηνοτρόφοι. Και ενώ σήμερα στα κτήματά τους είνε έρημιά θα έβρισκαν κοπάδια κάθε ζώου που να φαίρουν τόκο 15 ή 20 ή και 40 ο/ο. Με τοῦτο δὲ θὰ καλλιτέρεθαν τὰ εἶδη καὶ οἱ ράτσες; δ) "Αν τὸ τρίτο παιδί του τὸ ἐστελνε νὰ μορφωθῇ σὲ μιὰ ἐμπορικὴ σχολή καὶ κατόπι τὸ ἐθαζέ νὰ διευθύνῃ ὅλη τὴν ἐργασία των, θὰ εἴχαμε ἕνα μορφωμένο καὶ ἐγγενῆ ἔμπορον καὶ θὰ γινόνταν παραδειγμα καὶ ἀφορμὴ νὰ γενοῦν ἄλλοι χίλιοι τέτοιοι.

Μὰ ὅλα τοῦτα δὲν ἔγιναν, γιατί ὁ Κλασικισμὸς μὲ τοὺς παπᾶδες του εἶχαν βάλει στὸ μυαλὸ τοῦ Ρωμοῦ ὅτι δὲν εἶνε ἐντιμὴ δουλειὰ νῆσαι μπακκάλης, ἢ γαλατᾶς, ἢ χάρος, μαχαγκός, χτίστης, ταβερνιάρης, χασιάπης, καπετανιός, ἔμπορος.

Καὶ ἔτσι στυπτήκαμε, χαθήκαμε καὶ ἀκόμη περισσότερο θὰ εἴμαστε χαμένοι, ἂν δὲν εἴταν φυσικὸ τοῦ Ρωμοῦ κατὶ νὰ κἀνῃ ἀπὸ ἐκυτοῦ του, χωρὶς Κυβερνητικὸ σπρώξιμο, χωρὶς Κυβερνητικὴ ὑποστήριξη.

Λίγα χρόνια εἶνε τώρα πού ἀρχίσαμε καὶ μεῖς κατὶ νὰ καταλαβαίνουμε καὶ νὰ βάζουμε γνώση. Λίγα χρόνια εἶνε πού, κατὶ ἀνάποδο βλέπουμε, πού κατὶ θέλουμε, γιὰ νὰ πάρουμε πνοή. πού κατὶ ζητούμε γιὰ ν' ἀναστηθούμε. Λίγα χρόνια εἶνε πού ἀρχίσαμε νὰ καταλαβαίνουμε τί κρυμμένος θησαυρὸς εἶνε τὸ μελίσι, τὸ πρόβατο, τὸ κουκούλι, τὸ βωδὶ, ἡ ἐλιά, τ' ἀμπέλι, τὰ δάση, τὰ βουνά, τὸ σφυρί, τ' ἀμῶνι. Λίγα χρόνια εἶνε πού ἰδρύσαμε Γεωργικὴ Ἑταιρίαν, λίγα χρόνια εἶνε πού συστήσαμε ἀγροτικούς γεωργικοὺς σταθμούς, πού συστήσαμε Βιομηχανικὴ καὶ Πολυτεχνικὴ σχολή. Λίγα χρόνια εἶνε πού καταλάβαμε τί θὰ πῇ Ναυτιλία (1) καὶ Ἐμπόριο. Ναί, λίγα χρόνια εἶνε πού συστήσαμε μιὰ, δυὸ ἑμποροναυτικὴς σχολὴς σὲ δυὸ, τρεῖς ἐπαρχίες. Καὶ ἐπειδὴ ὅλα τοῦτα τὰ σχολεῖα πού ἀνέφερα παραπάνω δὲ συστήθηκαν ἀπὸ πεποίθηση, οὔτε καὶ με

Σημ. (1). Ὁ κ. Κοτσόβλης πού τόσα ἔχει γράψει καὶ τόσα ξέρει γιὰ τὴ Ναυτιλία μας, λέει σ' ἕνα ἀρθρο του στὴ «Σύγχρονη Ἑλλάδα» δὲι μονάχα ἡ Ναυτιλία μπορεῖ νὰ σώσῃ τὸ οἰκονομικὸ ζήτημα στὴ χώρα.

διαλύοντας καθένας μας τὰ λόγια τοῦ πατέρα σου, μὴ τρυμώντας νὰ μιλήσῃ τάχειλι μας, τόσο μᾶς κάτεχεν ἡ δύναμή του κείνη, τόσο μᾶς παραστέκιν ὁ ἥσκιος του ἀπάνωθί μας, πού δειλίασε ἡ ψυχὴ μας καὶ ἀποζήτασε τὰ θάρρετα καὶ τὴ βοήθεια. Στὰ μάτια μας ἐχαράχτηκαν τὰ λόγια του, καθρεφτίστηκαν τὰ φροσίσματα τοῦ ψυχωμένου.

Εὕρισκα τώρα κοιτάζοντας σε γιὰ πολυώρα τὴν ὁμοιότητά μου μὲ τὴ μητέρα σου, καὶ τὴ μορφὴ τῆς ταιριασμένης στὴν ἐδική σου πού ζαρνιάστηκα. Τὸ ἴδιο καὶ στὰ λόγια σου, στὰ μάτια σου τὰ ζαχαρήσια, πῶς τάλεγε ὁ πατέρας σου, καὶ πού μολόγησαν ὅσα τὰ χεῖλιά δὲ χαρᾶζαν, στὴν κορροστασιά πού ἐφάνταζε, καὶ στὰ χέρια πού ξάστερα μιλούσανε καὶ θαμαστά στὸν ἀθέρα, καὶ στὰ μαλλιά πού ἐκινούσανε στὸ νου σὰ μύριες μουσικὲς χορδές, καὶ μού ἐγύνανε ἀσώπαστο ρυθμὸ καὶ φωτοσπερῶνάν με. Ἡ φωνούλα σου λυγρὴ, μὲ ὀρυγὴ καὶ ἀπλότη, ταπεινὴ ἐβγαίνει ἀπὸ τὴν παρθενικὴ βρύση τῆς λευτέρης καὶ μυστικῆς ζωῆς, σὰν πρωτοβρόχι ἀγνὸ μέσα ἀπὸ τὰ κάτασπρα καλοκαιριάτικα σύννεφα.

Κι' ἀκούγοντας τὴ μιλιὰ σου, πού ρεε στοχαστικὴ, σὰν στοιχειωμένη ἀπὸ τὰ λόγια τῆς μαννούλας σου, ἀναγάλλιαζα, καὶ λόγιαζα πῶς νοιώθω τὰ δαχτυλάκια σου νὰ χρυσοκεντῶνε στὰ στήθια μου μυ-

ρίδια, ἴσως δὲ καὶ μὲ λίγο φόβο (μήπως πειραχτῇ ὁ Κλασικισμὸς) γιὰ τοῦτο κανένα τέλειον δὲν ἐργάζε-ται. Λοιπὸν γιὰ τὰ μάτια τὰ συστήσατε ἢ γιὰ μπαλῶματα; Θέλετε ἀλήθεια μὲ τοῦτα ν' ἀναστήσετε τὸν τόπο ἢ νὰ ξεκονοματῆθε (ἀφοῦ ἡ ὑπαλληλία σὰς ἐπνίξε); Τὰ κάνετε μὲ πεποίθηση ἢ γιὰ νὰ λέμε, Νὰ καὶ μεῖς δὲν πᾶμε πίσω ἀπὸ τὰ ἄλλα Κράτη, γιατί ἔχουμε μιὰ Γεωργικὴ Ἑταιρίαν, δυὸ Ἐμπορικὴς σχολὴς κτλ; Τόχετε λοιπὸν ντροπὴ σὰ θὰ φτιάσετε ἕνα Πολυτεχνεῖο, μιὰ Ναυπηγικὴ σχολή, μιὰ Ἐμπορικὴ, μιὰ Χειροτεχνικὴ, μιὰ Ναυτικὴ, μιὰ Γεωργικὴ, νὰ φέρετε ἕνα Ἑβρωπαῖο νὰ σὰς διευθύνῃ καὶ νὰ σὰς διδάσκῃ κάθε μέρα γιὰ τρία ἢ πέντε χρόνια; Πῶς ἐμεῖς μονάχοι τὰ ξέρουμε ὅλα; Φτάνει πλεῖα, φτάνει. Πρέπει νὰ φύγῃ καὶ νὰ στυπῇ ἡ ἰδέα πού κάθε Ρωμὸς βγαλμένος ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τὰ ξέρεῖ ὅλα καὶ ἀπὸ ὅλα καταπιάνεται. Ἄς πᾶψῃ νὰ ἀκούεται ἡ λέξη Εἰδικός, ἢς χαθῇ γιὰ λίγα χρόνια, γιατί εἴμαστε ὅλοι ἀκόμη στραβοὶ καὶ θεοστραβοὶ. Φτάνει πλεῖα ἡ κοροϊδία. Φτάνει κάθε Ὑπουργὸς νὰ ὀνομάζεται Εἰδικός, ὅταν διευθύνῃ τὸ Ὑπουργεῖο τοῦ Στρατοῦ καὶ πάλι νὰ ὀνομάζεται Εἰδικός, ὅταν διευθύνῃ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας. Αὐτὰ τὰ ἀστεῖα πρέπει πλεῖα νὰ παύουν. Τὸ φιλότιμο τὸ Ρωμαῖκο, τὸ ἀναθεματισμένο φιλότιμο, πρέπει νὰ βαλθῇ γιὰ λίγο καιρὸ κατὰ μέρος καὶ πρέπει ν' ἀρχίσουμε νὰ παίρνουμε παραδειγμα τὴν ξεπολιτιστικὴ πρόοδο τῆς Ἑβρώπης. Τώρα λοιπὸν π' ἀρχίσαμε νὰ καταλαβαίνουμε τὴν σφοδρὰ πού πάθαμε παίρνοντας τὸ δρόμο τοῦ Κλασικισμοῦ, ἢς ἀρχίσουμε νὰ παίρνουμε τὸν πρακτικὸ καὶ πλούσιο δρόμο τῆς Ἐργασίας, ἢς ἀποφασίσουμε καινούργιο Ἐκπαιδευτικὸ σύστημα, ἢς τσεκτοῦμε στὰ καλά καὶ ὅχι μὲ μπαλῶματα νὰ διορθώσουμε τὴν κακομοιριά μας. Ἄς μὴ πηγαίνουμε σὰν τὸν κάβουρα. Χρειαζέτε γρηγοράδα καὶ ὅχι λιγοψυχίσματα.

Καθὼς ἔχω πῇ παραπάνω εἶνε λίγα χρόνια πού κάθε Κυβέρνηση θέλει νὰ φτιάσῃ μιὰ ἑμπορικὴ ἢ ναυτικὴ σχολή. Τὸν περασμένο μῆνα εἶδα στὴν ἐφημερίδα ὅτι συστήθηκε τὴν ὥρᾳ τῆς Σύρα (πού εἶνε ἡ δεξιτερὴ ἑμπορικὴ πόλη τοῦ Βασιλείου) σχολὴ Ναυτικὴ. Τῆς 18 δὲ τοῦ Ἀγούστου διάβασα σ' ὅλες τίς ἐφημερίδες ἕνα πρωτοφανὲς πρᾶγμα γιὰ τὸ Ρωμαῖκο. Νὰ τί ἐγραφε ἡ ἐφημερίδα «Χρόνος» 18 Ἀγούστου. «Ἀναμένεται κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Νόμου περὶ Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως,

ριόχρωμες ρίμες, ἄγγιχτους στοχασμούς.

Ἐστὶ σὰν συνεφευμένη ἀπὸ καταρρογίασμα, ἐσήκωσε τὸ κεφάλι, πού χαμηλωμένο ἔγερεν θλιβερά ὦρα τώρα, καὶ ἀναστεναζόντας μᾶζι καὶ χαμογελώντας πικρὰ ξακολούθησε.

— «Ἀπὸ τότες ἡ ζωὴ μου σὲ τοῦτο τὸν κόσμον ἦταν θλιμένη, βασιανισμένη. Μοῦ μείνει τὸ μυστήριον τῆς σκέψης τοῦ πατέρα μὲ τὴ μακαρίτισσα μητέρα, τῆς ἀμίλητης σκέψης, μὲ τὸν πυκνὸ πέπλο. Περνοῦσανε δάκρυες ἡμέρες, δάκρυες βδομάδες πού δὲ μιλιόντανε. Καθόμαστε στὸ τραπέζι νὰ φᾶμε, καὶ τὰ δέφρια μου παιδικάκια ἐφύρνανε φαιδρότητα καὶ χαρὰ, μὰ ὁ πατέρας κοιτάζοντας τα σοβαρὰ τὰ πλῆγανε, τὰ θ ἔβε. Ἡ μητέρα μὲ χαμηλωμένα πάντα τὰ μάτια, μονοσύλλαβα μιλούσε, δὲν ἐβγανε μιλιὰ σὰν ἦταν ὁ πατέρας ἐκεῖ.

Ἐνα βράδυ ἐκαθόμαστε στὴν τραπεζαρία, καὶ ἡ μητέρα ἐπλεξε καὶ ὁ πατέρας διάβαζε τὴν ἐφημερίδα του. Τὰ δέφρια μου ἐκοιμόνταν. Ἐνοιωθα ἑτοῦτη τὴ νύχτα τόσο κλάμα πού μοῦ πλάκωνε τὴν ψυχὴ, τόσο παράπονο, καὶ ἔτσι μέσα σὲ κείνη τὴ σιωπὴ, μέσα στὸ βαρὺ πένθος μιὰς θλίψης καὶ μιὰς σκότεινιάς, ζεχέλιζα, καὶ ἔσπασα σὲ λυγμούς, πέφτοντας σύγκαιρα στὰ πόδια τοῦ πατέρα μου. Ἡ μητέρα τρομαγμένη μὲ ἄδραζε στὴν ἀγκαλιά της,

ὅστις εἶχεν ἀποσταλεῖ πρὸς κύρωσιν εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλεῖα εἰς τὰ λουτρά τοῦ Αἰξ-Λέ-Μπαίν. Ἄμα τῇ ἐπιστροφῇ ὁ Νόμος θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν «Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως», ἀμέσως δὲ μετὰ τούτου θὰ καταρτισθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἐπιτροπὴ ἐκ παιδαγωγῶν καὶ διευθυντῶν δημ. σχολείων ὅπως καθορίσῃ τὴν εἰς τὰ σχολεῖα διδασκτέαν ὕλην ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον». (Δὲν τρέβετε τὰ μάτια σας, δὲ γελᾶτε, πού θέλουν τώρα μὲ ξεμπερδεμένους καὶ πεινασμένους δασκάλους νὰ καθορίσουν ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον τὴν διδασκτέαν ὕλην τῶν λαϊκῶν σχολείων;) Καλὰ λοιπὸν ἔτσι. Νὰ πού ἀρχίζει νὰ χαράζει μέρα λευτερίης καὶ γλυτωμοῦ ἀφοῦ αὐτὴ ἡ ἐπίσημη Κυβέρνηση καὶ ὁ Ὑπουργὸς ἐκαταλάσαν καὶ τοὺς μπῆκε στὸ μυαλὸ ὅτι ἀπὸ τὸ λαϊκὸ σχολεῖο πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἡ Πρακτικὴ Ἐκπαίδευση. Δόξα νῆχῃ ὁ Θεὸς πού εἶδαμε λίγο ξάστερο φῶς. Ἐνα πρᾶγμα μονάχα μὲ βασανίζει τώρα, σὰν τί πρόγραμμα θὰ φτιάσουν οἱ κκ. Παιδαγωγοὶ μας. Ὁ Θεὸς καὶ ἡ ψυχὴ τους θὰ τὸ ξέρουν. Ἄν εἴδωκα ὅμως ἐγὼ Ἐπιτροπὴ ξέρετε τί πρόγραμμα διδασκτέας ὕλης θὰ παρουσίαζα στὸν κ. Ὑπουργό; Ἄν σὰς τὸ πῶ δὲ θὰ τὸ πιστέψετε. Ἐνα μὴδὲν ὀ. Καὶ γιατί ἕνα μὴδὲν; Γιατὶ μὲ τὸ σημερινὸ Ἐκπαιδευτικὸ σύστημα τὸ πρόγραμμα τοῦτο δὲ θὰ εἶνε ἕλλο παρὰ ἕνα σάπιο μπαλῶμα. Ὡστε γι' αὐτὸ θάμνηκα μὴδὲν.

Εἶνε καιρὸς, πρέπει, καὶ εἶνε ἀνάγκη ὅλο τὸ σημερινὸ τοῦτο σύστημα πού μᾶς ἀφάνισε καὶ μᾶς ἐδυστύχησε, πού μᾶς ἐσθυσε κάθε δύναμη καὶ κάθε Ἑθνικὴ Ἰδέα, νὰ ρημαχτῇ καὶ νὰ πέσῃ, πρέπει νὰ τὸ πετάξουμε, γιατί εἶνε σάπιο καὶ μᾶς ἐτάπισε, καὶ μὲ νέα καρδιά, μὲ θετικὲς ἐλπίδες, μ' ἀγάπη καὶ ἀρσένωσιν ν' ἀρχίσουμε νὰ χτίζουμε τὴν νερὰ Ἀναγέννηση τῆς Πατρίδας, τῆς δύστυχης Πατρίδας, πού σὰν προγονὶ ἐπῆσε στὰ χέρια ξένης σκληρῆς μάννας καὶ τώρα μεγαλώνοντας προσπαθεῖ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ δόντια τῆς καὶ ἀπὸ τὰ νύχια τῆς.

Μικρὸς ἐγὼ καὶ ὅχι περήφανος, μὰ οὔτε καὶ εἰδικός, διαβάζοντας καὶ μελετώντας τὸ Λαὸ ἑβρηκὸ ὅτι ἐπαθε ἀπὸ ἀσφυξία, πού τοῦ τὴν ἔφερε ὁ Κλασικισμὸς καὶ τὸ ἔθλιον Ἐκπαιδ. σύστημα μας. Εἶνε καιρὸς ἀκόμη νὰ σώσουμε τὸ Λαὸ ἀπὸ αὐτὴ τὴ φούρκα, σὰν τ' ἀποφασίσουμε. Ἄς κουνηθοῦν οἱ Μεγάλοι, ἢς κουνηθοῦν καὶ οἱ μικροί. Ἐγὼ μικρὸς καὶ ὅχι περήφανος σὰς παρουσιάζω παρακάτω ἕνα σχί-

καὶ μὲ σήκωσε ρωτώντας με τί ἔχω. Ὁ πατέρας ἀτάραχος γύρισε, μὲ κοίταξε καὶ ξακολούθησε διαβάζοντας. Ἡ μητέρα ὕστερα σιγά-σιγά μὲ ρώτησε τί μοῦ τρεῖς.

— Τίποτα νὰ, δὲ μπορῶ νὰ ζήσω μιὰ τέτοια ζωή... Ἐστὶ δυστυχισμένη... καὶ θαρρῶ πῶς δὲν εἶνε σωστό... δὲν εἶνε δίκιο γιὰ μᾶς... γιὰ τὴν εὐτυχία μας... γιὰ τὴ ζωὴ μας... Γιὰ κοίταξε πῶς ζοῦμε τόσον καιρὸ τώρα... Γιατὶ, γιατί, μητερούλα, τί ἔχουμε; τί μᾶς λείπει;..»

Καὶ οἱ λυγμοὶ μου πνίγονταν μᾶζι μὲ τὰ λόγια μου στὰ στήθια μου τὰ φλογισμένα ἀπὸ τὴ βαθύτερη συγκίνησιν. Παλὲ εἶπα.

«Ὁχι! ὅχι! πατέρα, πρέπει... πρέπει νὰν τὸ μολογήσῃ. νὰ τὸ παραδεχτῇ... δὲν εἶνε ζωὴ ἐτοῦτη... δὲν εἶνε ζωή... Ἐλάτε... κάμετε τοὺς καλούς... γυρίστε πάλι... ὅπως πρῶτα...»

Δὲν ἀπόσωσα, καὶ ἡ ματιὰ τοῦ πατέρα μὲ κάρωσε στὴ θέσιν μου, καὶ τὸ δάκρυ μου πάγωσε στὰ μάτια μου. Μὰ ἡ ἀδαφορία τοῦ ἴδιου μ' ἔκαμε νὰ πάρω τόσο ξαρκινὸ θάρρος, τόσο δύναμη καὶ νὰ τοῦ εἰπῶ τώρα κατὰ πρόσωπο, μὲ μιὰ φωνὴ χωρὶς παρὰπονο, ἀπορακτικὴ.

— Πατέρα μου... τί σοῦ κάμαμε κ' ἔτσι μᾶς φέρνεσαι... Πατέρα!.. Γιατὶ, μητερούλα μου, σβύνεις

διο Έκπαιδ. συστήματος. Οί Κυβερνήτες, οί βουλευ-
ταδες, οί παιδαγωγοί μας, οί καλοί πατριώτες, οί
κληθινά γραμματισμένοι καί κάθε Ρωμιός, ὅς τὸ
διαβάσῃ, ὅς τὸ ἐξετάσῃ καί ὅς πῃ τὴ γνώμη του.
Δὲ μὲ μέλλει, ἂν ὁ κόπος μου καί ἡ ἰδέα μου δὲν
πιάσῃ τόπο, μονάχα θά χαρῶ βλέποντας νὰ γενῇ
μιά διόρθωσι, ριζική, μιὰ καλὴ καί εὐλογημένη ἀρχή
ποῦ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν Ἀνάστασι καί τὴ Λευτερίαν
τῆς Πατρίδας.

(Στάλλο φύλλο τιμῶναι)

ΚΑΪΠΟΣ

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

ΑΛΗΘΙΝΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ

Χρόνος κι ἀπάνου, ἀγαπητέ μου Νουμά, ποῦ
δὲ φάνηκα σὲς σιῆλες σου καί θά μὲ ξεχάσῃς—καί
μ' ὅλο σου τὸ δίκιο. Μὰ ἐγὼ ποῦ νὰ σὲ ξεχάσω!
Δὲν ξεχνιοῦνται ἔτσι εὐκολο οἱ καλοὶ φίλοι, καί—ἀλ-
λοῖμονο!—οἱ καλοὶ φίλοι εἶναι τόσο λιγοστοὶ ποῦ
ἀξίζει νὰν τοὺς φυλάει κανεὶς στὴ θύμησή του μὲ
στοργή σὰν ποῦ φυλάει στὴ σέρα του ἕνα σπάνιο καί
διαλεχτὸ λουλούδι.

Ἐδῶ τιμῶναι ὁ πρόλογός μου. Βλέπεις, εἴταν
ἀπαραίτητος κι αὐτός· μιὰ κ' εἴλεψα τόσον καιρὸ
ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη μου συντροφιά, ἔπρεπε τώρα,
ποῦ ξαναγυρίζω, νὰ δικαιολογήσω κάπως τὴν ἀπου-
σία μου, ἂν καί ξέρω τί θά μοῦ πεῖς, πῶς ἴσαμε
τώρα τίποτα δὲν κατάφερα νὰ δικαιολογήσω, κι ὅλα,
μὲ τὸν τίχα πρόλόγόν μου, τὰφήνω ἀδικιολόγητα.
Ἐλάττωμά μου κι αὐτὸ σὰν τόσα ἄλλα, μπορεῖ καί
γυναικεία κοκκιμαγιά, ἀφοῦ θέλω καί τὰ πιὸ ἀπλά
πράγματα—ἐπάρχει δὲ ἀπλούστερο ἀπὸ τὴν τεμπελιά·
—νὰν τὰ παρουσιάσω σκεπασμένα μὲ τὸ μαγνὰδι τοῦ
μυστηρίου.

Ἦθελα νὰ σοῦ πῶ πρῶτα πρῶτα τί μ' ἀνάγκ-
ασε νὰ ξαναγυρίσω στὸ σαλόνι σου. Γιατὶ μὴ θαρ-
ρεῖς, μὴν μου δὲν ἦρθα, κι οὔτε θάρχομουν—
ἀπὸ ντροπὴ, ἐννοεῖται. Μ' ἔφερε, ἡ κἀλλιο μ' ἔσπρω-
ξε σ' αὐτό, ἡ κ. Εἰρήνη Δεντρινουὺ μὲ τὸ τελευταῖο
τῆς διηγηματάκι, τὸ «Πραχικὸ μυαλό». Τὸ διάβασα,
τὸ ξαναδιάβασα, τόμαθα, νὰ πεῖς, ἀπὸξω, τὸ δηγῇ-

θηκα σὲ μιὰ δυνὸ φιληνάδες μου, τὸ ἀνάλυσαι, τὸ
κουβεντιάσαμε ὥρες κι ὥρες, τὸ θαμάσαμε, θυμη-
θήκαμε σὲ ποιὲς γνωστὲς μας ταιριάζει ὁ τύπος τῆς
π ρ α χ τ ι κ ῆς κόρης, καί σὲ ποιὸν γνωστὸν μας
νέονυς καλοστέκεται ὁ τύπος τοῦ ἀγαθοῦ κ' εὐκολό-
πιστου ἑραστοῦ, καί στὸ τέλος, ἀπάνου στὸ μεθῇσι μου
—μεθῇσι, παρακαλῶ, ὄχι ἀπὸ σπέρτα, μὰ ἀπὸ ψυ-
χικὸ ἀναγάλισμα—δὲ βάστηξα καί φώναξα·

— Μὰ δὲ γίνεται! Πρέπει νὰ πάω στὸ φίλο μου
τὸ Νουμά καί νὰν τοῦ τὰ πῶ!..

Καί νὰ ποῦ ἦρθα καί σοῦ τὰ λέω.

*

Θέλεις νὰ μ' ἀκούσεις; Θέλεις, δὲ θέλεις, τί θά
κάνεις; Ἡ εὐγένεια σοῦ τὸ ἐπιβάλλει, μιὰ κ' ἦρθα
στὸ σαλόνι σου. Δὲ φεύγω, κι οὔτε μπορεῖς νὰ μὲ
διώξεις. Εἶσαι δὲ καί τόσο καλός!..

Θά σοῦ μιλήσω λοιπὸ γιὰ τὴν κ. Δεντρινουὺ. Δί-
χως περιττὰ λόγια, εἶναι ἡ π ρ ὠ τ η καί ἡ μ ὁ ν η
γυναικεία πέννα. Δὲν τὴ συγκρίνω μὲ τίς ἀντρίκειες
πέννες, ἂν κι ἀπὸ μιὰ τέτια σύγκριση δὲ θάβγαίνα
καθόλου ζημιωμένη. Τὴ συγκρίνω μονάχα μ' ὅσες
δικές μας καταγίνονται καί μὲ τὰ γράμματα καί μὰς
παρουσιάζονται κάθε τόσο εἴτε μὲ ὁρθὰ οἱς ἐφη-
μερίδες, εἴτε μὲ διηγήματα στὰ περιοδικά, εἴτε καί
μὲ βιβλία, νὰ μὰς ἀποδείξουν πῶς στὴν πατρίδα μας
οἱ γυναῖκες χειραφετηθήκανε, ἀφοῦ ἅμα πιάσουνε
στὰ χέρια τους τὴν πέννα νὰ γράφουν τίποτα, λησμο-
νοῦν πῶς εἶναι γυναῖκες καί βάζουν ὅλα τους τὰ
δυνατὰ νὰ μὰς ξεγέλασουν καί νὰ μὰς πείσουν πῶς
εἶναι ἄντρες κι αὐτές.

Μιὰ γυναῖκα ἐγὼ ἐγνώρισα ἴσαμε τώρα ποῦ καί
γράφοντας τὰ καταφέρει νὰ μένει γυναῖκα, καί αὐτὴ
εἶναι ἡ κ. Δεντρινουὺ. Καί χωρὶς νὰν τὰ υπογράψει
τὰ ὁμορφα σκίτσα τους, κι ἀντρίκειο ψευτόνομα νὰ
βάλει ἀποκάτου. Ἀδύνατο, διαβάζοντάς τα θὰν τὰ
πεῖς γραμμένα ἀπὸ γυναῖκα. Μεγάλον αὐτό, πολὺ
μεγάλον, ὅσο κι ἂ σ' ἔταν ἀπρόσεχτο καί λαφρόμυαλο
ἀναγνώστη φαίνεται εὐκολο καί δίχως τὴν παραμικρὴ
ἀξία.

Ὁ «κόσμος τοῦ σαλονιοῦ» ποῦ σὲ σειρὰ ἀληθι-
νῶν καί ζωικανῶν πορτραίτων ζουγραφίζει στὸ
«Νουμά», βρίσκεται μέσα μας, στὴ γυναικεία ψυχὴ.
Ὁ κάθε τύπος τῆς ἀπὸ κεῖ ἀνασέρνεται, ἀπὸ τὴν
ἀκένωτη αὐτὴ δεξαμενὴ, γιὰτὶ μὴ μοῦ πεῖτε πῶς ἡ
γυναικεία ψυχὴ ἀδειάζει ποτέ. Μέγα νύχτα νὰ τρα-
βᾷς ἀπ' αὐτήν, τέλος δὲ βρίσκεις, πάντα καί θάνα-
τάσεις, καί τὸ καί αὐτό, τὰπομεινάρι νὰ ποῦμε, εἰ-

ναι πολὺτιμο, σὰν τὰ πρῶτα πρῶτα καθάρια καί
δροσερὰ νερὰ ποῦ τράβηξες.

Κοιτάχτε τὴ γυναῖκα στὸ «Πραχικὸ μυαλό». Κοιτάχτε τὴν στὸν «Τρελλόν», στὸ «Μὲ τὸ ἴδιο νόμι-
σμα», στὸν «Ἀσυνείδητο τύπον», στὸ «Συνείδημένο
τύπον», κοιτάχτε τὴν καλὰ καλὰ καί πείτε μου, πα-
ρακαλῶ, σὲ ποιὸν ἀπ' αὐτοὺς, τοὺς τόσο διάφορους
τύπους, ἡ γυναῖκα δὲ ζουγραφίζεται δυνατὰ κι ἀλη-
θινά; Γιὰ σάτυρες τοῦ ψευτοκόσμου τοῦ σαλονιοῦ
μὰς τὰ παρουσιάζει τὰ διηγήματά τῆς ἡ κ. Δεντρινουὺ,
μὰ ὅσο κι ἂν εἶναι σάτυρες, δὲν παύουνε νὰ εἶναι καί
πορτραῖτα ἀληθινὰ, φημισμένα ἀπὸ ἀληθινὸ καλλιτέ-
χνη. Καίτοι γνωστὸς μου ποῦ διαβάζει πολὺ καί
γράφει, γιὰ τὴν ὥρα, λίγο, μοῖλεγε πῶς τὰ σκίτσα
τῆς κ. Δεντρινουὺ μποροῦνε νὰ βοηθήσουν πολὺ ἕναν
καλοσυνείδητο δραματογράφον ποῦ θά θελήσει νὰνε-
βάσει ἀληθινὴ γυναῖκα ἀπάνου στὴ σκηνή. Μεγάλον
λόγον εἶπε ὁ φίλος μου, μὰ θαρρῶ δὲν εἶναι καί τόσο
ἄδικος ὁ ἐνθουσιασμός του.

Ἡ δική μου γνώμη εἶναι πῶς τὰ σκίτσα λίγο
νὰ τραβηχτοῦν—καί μποροῦνε νὰ τραβηχτοῦν τόσο
εὐκολο—γίνονται τέλεια διηγήματα, καί μὲ πλοκή δὲ
ὄση θέλεις, ἀφοῦ τὸ καθένα τους ἀπ' αὐτὰ σοῦ δό-
νει μοναχὰ τὴν ἀρχὴ μιανῆς σπαραχτικῆς ἱστορίας,
μιανῆς τραγωδίας οωστῆς, ἂν τὸ καλοξετάσεις, καί
πῶς ἡ κ. Δεντρινουὺ ἂ θελήσει καμιά μέρα ν' ἀπλώ-
σει τὴ δουλιὰ τῆς καί νὰ γράφει μυθιστόρημα, θάναί
ἡ πρώτη Ρωμιοπούλα ποῦ θά ζουγραφίσει πιστὰ
σὲ μυθιστόρημα τὴν ψυχὴ τῆς σύγχρονης Ἑλληνίδας.
Ἀξίζει στοὺς δλανθισμένους καί φημισμένους Κορ-
φούς, κοντὰ σὲ τὸς ἄλλα, κι αὐτὴ ἡ τιμὴ, νὰ γεν-
νήσουν τὴν πρώτη Ἑλληνίδα συγγραφέισσα.

*

Εἶπα πολλὰ—ἦ, σωστότερα, δὲν εἶπα τίποτα ἀπὸ
ὅσα μποροῦσα κ' ἔπρεπε νὰ πῶ—καί παύω. Ρή-
χοντας τώρα τὴν τελευταία ματιὰ στὰ καταμουντζου-
ρωμένα χερσόγραφα μου, ποῖν τὰ κλείσω στὸ φάκελ-
λο, βλέπω μὲ λύπη μου πῶς εἶχα δίκιο γράφοντας
παραπάνον δι' ὅλες οἱ Ἑλληνίδες, ἔξδν ἀπὸ τὴν κ.
Δεντρινουὺ, γράφουμε ἀντρίκεια, ἀφοῦ κ' ἐγὼ, ὅσο
κι ἂν πάσκιω, δὲν τὰ κατάφερα στὸ γράμμα μου
αὐτὸ νὰ μείνω γυναῖκα, μὰ κατρακύλησα ἀκράτητα
στὴν ἀντρίκεια σοβαρότητα. Θεέ μου! Τί ἐλάττωμα
ἀνυπόφορο!..

Η ΑΡΟΔΑΦΝΟΥΣΑ

στὸ παρκαπνο;..

— Σώπα, παιδί μου, μουρμούρισεν ἡ μητέρα,
σώπα κι' ὅλα θά διορθωθῶνε.. ὅλα θά γείνουνε ὅ-
πως πρῶτα.. καί τέλειωσις ἔτσι κοιτάζοντας δα-
κρυμένη τὸν πατέρα ποῦ ἀπαθὺς ζακολούθαγε νὰ
διαβάξῃ.

Οἱ κλάψες μου σήκωσαν τ' ἀδέρφια μου στὸ πό-
δι· καί ξαφνιασμένα ἔτσι ἀπὸ τὸν ὕπν, ἦρθαν στὴν
τραπεζαρία, σταθήκανε πρῶτα στὴν πόρτα, κ' ὕστε-
ρα τρέξαν ἀπάνου στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας, κι'
ἀναβοήσανε σὲ κλάματα, βλέποντας ἐμὰς νὰ κλαῖμε.

— Κακόμοιρό μου, εἶπε ἡ μητέρα ἀγκαλιάζον-
τάς τα.

Τότες εἶδα τὸν πατέρα ποῦ κρυφά, κάτου ἀπὸ
τὰ πυκνά του φρύδια, ἐκοίταξε τὴν μητέρα, ἀπὸ τὰ
δύο παιδιὰ, καί κούνησε τὸ κεφάλι. Ἄφησε στερνὰ
τὸ διάβασμα, σηκώθηκε, πῆρε τὸ καπέλο του.

— Ποῦ πᾶς τέτοιαν ὥρᾳ; εἶπε ροδισμένα ἡ μη-
τέρα.

— Ὅπου μὲ βγάλει ἡ μοίρα... ἀποκρίθηκε, γε-
λώνοντας τὸ γέλιο τοῦ, ποῦ μὰς ἔσκιζε στὰ δύο τὴν
καρδιά, ἕνα γέλιο παραξένο, σὰν τρελλοῦ.

Τότε ἡ μητέρα ἀγκαλιάζοντας σφιχτότερα τὰ
δύο μου ἀδέρφια, σούρθηκε σιμά του, καί πέρτοντας
στὰ γόνατα τοῦ εἶπε μέσα σὲ σπαραγμὸ καί λα-

χτάρα·

— Λυπήσου ἐτοῦτα... πατέρα; εἶσαι... Δὲν
ἐρταῖς... πιστέψέ με... σοῦ ὀρκίζομαι σὲ δαῦτα...
Λυπήσου μας κἄνε ἐμὰς... Καί μένα ποῦ δὲν ἀμάρ-
τησα... Εἶμαι καθάρια ὅπως μὲ πιστεύεις τότες,
ὅπως μ' ἔθελες πάντα... Τί φταίω γὼ σὰν μοιάζει;..
Τί νὰ κάμω γὼ σὰν σὺ πέρασε μιὰ τέτοια ἰδέα;..
Λυπήσου τὰ παιδιὰ μας καί μὴ μὰς δυστυχεῖς
μονομιάς...

Σὲ τοῦτα τὰ λόγια ὁ πατέρας μου στάθηκε κον-
τὰ στὴν πόρτα, ἐσήκωσε ψηλὰ τὸ κεφάλι, κοίταξε
ὀλόγυρὰ του, κι' ἀντίναξε τὰ μαλλιά του τρανάζον-
τας σὰν ἔτι πίσω πάλι τὸ κεφάλι, καί καρφώνοντας
ἀπάνου στὴν μητέρα μου τὰ μάτια. Ἀπάνου τοῦ
ἦταν κρεμασμένες οἱ ψυχές μας, καί στὰ μάτια τοῦ
ἐπετούσαν τὰ ματια μας. Ἄχνα δὲν ἀκούγοταν
τώρα. Μόνε ἕνας κούφιος λυγρὸς τῆς μαννούλας.

— Θυμᾶσαι τότες, γύρισα βαρύτερος σὲ ἀρμα-
τωσιὰ καί στὸν ἀπάνου κόσμον ἀνίκητος, ἐμουγκρίσε
τόρα μολὶς κρατώντας τὴν ἀντάρρα ποῦ κόχλαζε
μέσα του· καί σοῦ φερα στὰ στήθια, ζακολούθησε,
τὴ δόξα. Οὔτε τοῦ Χάρου ἡ δοξομάννα τὸν ὑγιό τῆς
προσδεχόμενῃ παρόμοια ἐχάρηκε ζωή. Χαϊράμενη
καί τρισαγαπημένη. Δὲν εἶχα παρὰ φλόγα στὴν
ψυχὴ μου, καί σοῦ εἶπα, θές νὰ πιῆς τ' ἀκράτο

αἷμα ποῦ ξανάφτει; Πῆς ἕνα λόγο, νὰ τὸ χύσω σὲ
ἀσημάκουπα νὰ πιῆς. Πῆς ἕνα λόγο νὰ τὴ σκερπί-
σω σὲ σπιθόβολον ἀστὲρι γύρω στὴν ψυχὴ σου τὴν
καρδιά μου, νὰ ἐφραθῇς ἀτσαρχα, ὡς ποῦ νὰ σβύ-
σω δίνοντάς σου καί τὴ στερνὴ μου σπῖθα. Ὅ, τι
καλόχω στρατὰ νὰ περάσῃς σοῦ στρώσω, μονάχα
οὔτε τ' ἀγέρι νὰ μὴ γγίξῃ τὰ μαλλιά σου, οὔτε
τ' ἀγέρι, γιὰτὶ ἐγὼ σὲ διαφεντεύω ὡς μὲ τὴν κα-
τουγῇ...

Κι' ἀντηχοῦσε ἡ φωνὴ του στὴ νύχτα τὴν τρο-
μερὴ, καί κατέβαινε στὴν τρομασμένη μας ψυχούλα
ὡς ἀν ξαναμένε δίκωπο σπαθί. Καί ξανάμπε πάλι
σὲ λίγο, ὅταν τώρᾳ τὰ μάτια τοῦ μοῦ ῥάνηκε πῶς
ἐσπῖθιζαν, πῶς ἐλαμνίριζαν.

— Δὲ σὲ λιμπίζουμε, σοῦ εἶπα τότες, τὰ νεύ-
τα, μὰ σὲ κερνάει ἡ ὄψη μου ὅ,τι στὰ σπλάχνα μου
ἀναβράζει, καί δρᾷ μὲ σὲς φλέβες. Κατέχω ἕνα
κρυφὸ σκοπὸ, ποῦ ἐσύ, κυρά, τ' ἀπόκρυφα θάκούσης.
Ἄ, δὲν εἶμαι νιός! Καρτέρω με καί ἰδὲς με!

Καί γέλασε πάλι τὸ ἀτέλειωτό του γέλιο, ποῦ
λεγεσ καί τρεμούλιαζε τὸ δῶμα, πῶς ξυπνήσανε οἱ
παπούληδες μας καί μὰς περιγέλαγαν, καί ἐκράζαν
γελώντας μέσα στὴ νύχτα.

Ἡ μητέρα τώρα στὰ λόγια τοῦ ἐτοῦτα ἐμάν-
τευε τὸ χαλασμὸ ποῦ ἐμηνυότανε, κ' ἔτρεμε ὀλό-

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

Στόν ἄγριο βράχο γέρον ἐκεῖ μονάχος·
Γύρω μου τῆς νυχτιάς ἡ σιγαλιά.
'Ακούω βραχνά-βραχνά νὰ τρέξη ὁ βράχος,
Καί νὰ κρᾶζουν τῆς θάλασσας πουλιά.

Καί τὸ κύμα γροικῶ ποῦ ἀντιλαλεῖ
Θαμπά, μιά με χαρά, μιά με καμμό.
Τᾶνθισμα μιάς ἀγάπης τραγουδάει;
'Ἡ μιάς ἀγάπης κλαίει τὸ χαμό:

Τ' ΩΡΑΙΟ ΝΗΣΙ

Τοῦ καραβιοῦ μου τὰ παννιά τὰ δλόλευκα, φουσκώνει
Τᾶνέρι, ἀφήνω πίσω μου τὸ μαγικὸ νησί·
Τὼραῖο νησί ποῦ ἡ πέριχά λαλεῖ καί τὸ τρυγόνι
Στὴ λίμνη, ποῦ τὸ ἡλιόγεομα τὴν ξάνοιγα χρυσοῖ.

'Αφήνω τὶς ραχοῦλές τους ποῦ ἀνθίζει σὰ νυφούλα
'Ἡ λείμονιά, καί τὸν καρπὸ στὴ γῇ σκορπῇ ἡ ἐλιά.
Καί τὴν παιδοῦλα ἀφήνω ἐκεῖ τὴ γείαστὴ παιδοῦλα
Ποῦ ἔχει τὰ μάτια δλόμαυρα καί τὰ σγουρὰ μαλλιά.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΑ ΤΕΜΠΗ

'Ἡ κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, ποῦ βρίσκεται στὸ
βόρειο καί τὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς Θεσσαλίας, κά-
νοντας τὸ φυσικὸ χωρίσμα τῶ δοξαζομένου μας βου-
νῶν 'Ελυμποῦ καί Κίτσαδου, εἶνε ἀπὸ κείνους τοὺς τό-
πους ποῦ ἡ μάνα Φύση ἐστάθηκε καλὴ νὰ σκορπί-
σει μ' ἄπλοχερίά σ' αὐτοὺς ὅλα τὰ στολίδια καί
τὰ πλοῦτια τῆς τᾶ θαλασσᾶ καί τὰ μεγάλωπρεπα.
'Ανάμεσα στὴν κοιλάδα τούτη, ποῦ στενόμακρη
τραβιέται ἀπὸ τὸ νοτιὰ πρὸς τὸ βορριά, κυλάει τὰ
νερά της ἡ Σαλαμπριά, τὸ ποτάμι δηλαδή ἐκεῖνο
ποῦ ἔχοντας τὶς πηγὲς του στὰ βουνὰ τοῦ Πίντου,
ξετρέχει ὅλο τὸν κάμπο τῆς Θεσσαλίας τὸν κατα-
σπαρμένο μὲ στάρια, μὲ καλαμπόκια καί μὲ κριθά-
ρια, καί διαβαίνοντας ἀπὸ κεῖθε, χύνεται ὕστερα
στὴ θάλασσα τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου. Λένε ὅτι τὸν
παλιὸ καιρὸ σκίστηκαν τὰ δύο βουνὰ ἀπὸ νὰ τιτᾶ-
ναι σεισμικὸ τρανταγμα, καὶ ἀπὸ τὸ κανάλι τῶν
Τεμπῶν ποῦ φτιαχτήκε τότε, ᾄδεται στὸ Αἰγαῖο
πέλαγο ἡ τρανὴ λίμνη ποῦ ἐπικνε μὲ τὰ νερά της

στηνὸ τὸ στήθος της, καί τὰ χέρια της ἐσφίγγανε
τὰ δύο μου ἀδέρφια πονετικά. Γιὰ μιὰ στιγμή ἐγύ-
ρισε καί καταμένα, μὲ κοίταξε, καί ἀναστένανε
βαθειά, λέγοντας στὸν πατέρα σύγκαίρα:

— Τότες ἤμουν, καί τώρα τὸ ἴδιο... Μὴ σὲ
πλανεύει ἄγρια κατάρρα ποῦ πεσε στὸ σπίτι μας...
Λύσε τὰ μάγια ποῦ δένουνε σὲ πιστάγκωνα... 'Α-
νοίγω στὴ στιγμή σὰ θέλεις τὰ στήθια μου γιὰ νὰ
διαβάσης μέσα τὴν ἀλήθειαν... Κι' ὅ,τι θέλεις κάμε...
Κύριος εἶσαι καί μπορείς νὰ τὸ πιστεύης στὸν αἰ-
ῶνα...

— Καί συ τάχα δὲν εἶσαι ἡ δολερή; 'Εσύ δὲν
εἶσαι τάχα ἡ μολεμένη;.. 'Εσύ τάχαμου κάνεις πῶς
δὲν τὸ πιστεύεις;.. Εἶπε πάλι γελώντας περιπαι-
χτικά.

— Νὰ τὸ πιστέψω; πρᾶμα ποῦ... 'Ελα, τὰ λό-
για μας εἶνε περιττά... Λυπήσου τὰ παιδιὰ μας.

— Δὲν ἔχω πιά παιδιὰ... δὲν ἔχω... ᾄσε με νὰ
φύγω... στὸν πικρονήλιο νὰ περάσω... 'Εκεῖ ποῦ ψή-
νει τὸ φωμί....

'Ελαμε νὰ φύγῃ κατὰ τὴν πόρτα μ' ὁρμὴ ἐτρέ-
ξαμε κοντὰ του ἡ μητέρα μὲ τὰ δύο παιδιὰ γονα-
τιστοί, καί γιὼ πικνοντας τονε ἀπὸ τὸ ροῦχο του,
φώναζαμε:

— 'Οχι, μὴ μὰς κρύψης πατέρα! ὄχι πατέρα...

κεῖνα τὰ χρόνια δλάκερο τὸ σημερινὸ κάμπο τῆς Θεσ-
σαλίας.

'Όταν μπαίνεις στὴν κοιλάδα ἀκολουθώντας τὴ
ροή τοῦ ποταμοῦ, βλέπεις στὸ στένεμα ἐκεῖνο ψη-
λά, θεόρατους κοκκινόμαυρους βράχους, καί κάτου
θαμαστὸ δασικὸ πλοῦτο. Δὲ μένει μεριά ποῦ νὰ
μὴν εἶνε σκεπασμένη μὲ τὰ καταπράσινα κλαριά,
καί πέρα γιὰ πέρα τὸ πράσινο χρῶμα μὲ τίς μύριες
τοῦ ἀλλαγῆς δίνει μιὰν ἀναγάλλια πρωτόφαντη στὰ
μάτια. Κι' φυτρωμένα, ἀδερφικὰ στέκονται τὰ
χιλιόχρονα πλατάνια πλαῖ στίς κλαψάρικες ἰτιές
ποῦ λούζουν τὰ κλαδιὰ τους στὰ σιγκυλίστα νερά
τοῦ ποταμοῦ, καί τὰ ψηλά πεῦκα σκέπουνε μὲ τὴν
πυκνάδα τους τὰ χίλια χαμοδεντρα, καί οἱ ἀγριλιές
καί οἱ δαφνοκερασιές καί οἱ λυγαριές μπλέκουνε συνα-
μεταξ' τους τὰ κλαδιὰ. Καί παντοῦ τηρεῖ τὸ μά-
τι περήφανες βελανιδιές καί λυγερὲς λεῦκες, καί
παρέκει πριναρία καί χάμου θειρακωμένη καί πυκνὴ
τὴ στέρη, καί πρὸς τοὺς ὄχτους τοὺς ἄφαντους,
τοὺς χωμένους στὴν πρασινάδα, πικροδάφνες λου-
λουδιαστές ποῦ καθρεφτίζονται σὰ νυφούλες στὸ
τρεχάμενο νερό· χίλια μύρια δέντρα καί χαμόκλαδα
στὰ πλάγια τῶ βουνῶν, ποῦ ἀπάνου τους λαμπυρνε
συνοφροστεφανωμένες οἱ ψηλότερες κορφές, λές καί
κρατᾶνε ἀκόμα τίς ξακουστές τῶ θεῶν κατοικίες.
Κι' ὅταν τύχει καί βρεθεῖς σ' ὄρα μπόρας ποῦ ξε-
σπᾶνε οἱ κεραυνοὶ ἐκεῖ μέσα καί μυρίζουν οἱ κορφές,
νοιώθει ἡ ψυχὴ ἀληθινὰ τὸ ἀφάνταχτο μεγαλεῖο τοῦ
Δία, ποῦ λές καί τὸν αἰστάνεσαι ἐκεῖ κάπου σιμά
μὲ κατεβασμένα τὰ φρύδια θρονιασμένο στὰ παλά-
τια του.

Προχωρώντας, ἡ κοιλάδα ἀγάλια γάλια ἀνοίγει
καί φανίζεται ἡ ἀγριάδα τῆς φύσης μ' ὅλη της τὴ
μεγαλόπρεπη χαρὰ. Δὲν εἶναι βουνὰ ἐκεῖνα καί δὲν
εἶναι βράχια, εἶναι δακόντοι καί γιγάντοι ἀπόκοσμοι
πετρωμένοι, ποῦ οἱ φοβερὲς τους μορφές σκορπᾶνε
τὸν τρόμο, καί μὲ τ' ἀνάβλεμά τους ποῦ τὸ νοιώθεις
στὰ φυλλοκαρδία σου, λές καί θὰ σὲ καταπιεῖνε.
'Εκεῖ ψηλὰ σ' ἓνα γκρεμνὸ θωρεῖς τὰ ρεῖπια τοῦ
κάστρου τῆς 'Ωριζ, καί ἀπάνου στὴν κορφή του κρε-
μασμένο ἓνα μισογκρεμισμένο πορτοπράθυρο. 'Απὸ
κεῖθε λένε πῶς κατακύλησε στὸ ποτάμι, δίνοντας
τελειωμὸ στὴν πικραμένη ζωὴ της, μιὰ ξακουσμένη
γιὰ τὴν ὁμορφίαν της ρηγοπούλα σκλαβωμένη ἀπὸ νὰν
πρίντζηπα στὰ χρόνια τῆς φραγκικῆς.

Κατὰ τὸ μέρος τῆς Κίτσαδου λίγο ψηλὰ ἀπὸ
τὸν ὄχτο περνᾶει δημόσιος γι' ἄμαξ δρόμος σκαλι-

σὲ παρακαλοῦμε... πατέρα μας... πατερᾶκη μας!..

Κι' οὕτω τὸ σπίτι ἀντήχουν ἀπὸ τὰ κλάματα
καί τίς φωνές μας. Κεῖνος κλονίστηκε, ἔβαλε τὸ
χέρι στὸ κούτελο, κιντοστάθηκε. 'Υστερα ἔπεσε ἀ-
νακλινόμενος γλήγορα, φουσκώνοντας τὰ στήθια του,
ἀπάνου σὲ μιὰ καρέκλα. 'Εμεῖς συμαζευτήκαμε δλό-
γυρά του, καί περιμέναμε. Τὸν ἄγγιζα στὸ ροῦχο
του, νοιώθοντας ἄσταστη, ἀσύγκριτη εὐχαρίστηση,
ἔτσι ποῦ καιρὸ εἶχα ν' ἀκούμπησω ἀπὸ νου του, νὰ
νοιώσω τὴν πνοὴ τοῦ πατέρα, τὴν ἀγαπημένη καί
αἰσταντική κείνη ἀνάσα τοῦ γονιοῦ. 'Ἡ μητέρα,
πάντα μὲ βουρκαωμένα μάτια τὸν κοίταζε, καί γύ-
ριζε ὕστερα καί ἔρηχνε περίλυπες ματιές σὲ μένα.

'Επεράσανε πολλές λύπες ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου,
μὰ σὰν κείνης τῆς βραδείας καμιά δὲν ἐνοίωσα τὸ
ἴδιο. 'Εκοίταξα καλὰ-καλὰ νὰ χορτάσω, νὰ μπᾶσω
μέσα μου οὕτω τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πατέρα μου,
νὰ χαράξω στὴν ψυχὴ μου τὴν εἰκόνα του, καί μὲ
γλύκαينه ἐτοῦτη μου ἡ πᾶσιση. 'Υστερα ἐνοίωθα
νὰ θέλω νὰ σουρωθῶ σιμά του, νὰ τὸν ἀγκαλιάσω,
νὰ κολλήσω ἀπὸ νου του γιὰ ὥρες, νὰ τοῦ χαϊδέψω
τὰ μαλλιά του, νὰ τοῦ φιλήσω τὰ μάτια του, νὰ
νοιώσω τὴ ζωὴ του στὰ χέρια μου. 'Ετσι ἀγγίζον-
τας μονάχα τὸ ροῦχο του ἐνοίωθα μιὰν ἀναγάλλια-
ση, μιὰν ἀνατριχίλα νὰ μοῦ φεύγῃ, νὰ δράμῃ μὲ-

σμένος καί φτιασμένος ἀπάνου στὰ βράχια. Κάπου
κάπου ἀπαντᾷ κανεὶς καί ἀχνάρια παλιοῦ δρόμου
ποῦχαν σκαρῶσει κατὰ τὸ φαινόμενο οἱ ἀρχαῖοι, καί
βλέπει σὲ μιὰ μεριά τοῦ δρόμου αὐτοῦ μιὰ πιγραφή
μὲ λατινικὰ γράμματα ποῦ τὴν ἄφησε θύμηση κά-
ποιος Ρωμαῖος καταχτητῆς διαβαίνοντας μὲ τὰ
φουσατὰ του ἀπὸ κεῖθε. Στὰ πλάγια τῶ βουνῶν
υπάρχουν πολλές πηγές, μιὰ μάλιστα ἡ καλύτερη
ποῦναι τριγυρισμένη ὅλο ἀπὸ πλατάνια καί πρὸς τὸ
νερὸ της κρουσταλλωμένο καί γάργυρο φανίζεται στὸ
ἀνάβλεμα του, γνωρίζεται μὲ τ' ὄνομα πηγὴ τῆς
'Αφροδίτης, γιὰ τὴν ταχάτες, λέει, ἐκεῖ κατέβαινε τὸ
κάθε πορνὸ ἀπὸ τὸν 'Ελυμπο καί λούζεταν ἡ ἀχι-
δόβολη τῆς ὁμορφάδας θεᾶς.

Τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ πάντα ἤσυχα καί σιγαλὰ
τρέχουν, καί πότε κρύβονται καί χάνονται ἀνα-
μεσα στὰ πυκνὰ κλαριά, καί πότε φαίνονται τόσο
καθάρια καί σιγασκύνητα, ποῦ μιᾶζουμε, λές, πλατὺ
καί ἀγνὸ μέτωπο παρθένου. 'Ετσι τραβᾷ γιὰ κάμ-
ποσὸ τὸ ποτάμι, καί τὸ μάτι ἀχόρταγο δῶθε κεῖθε
ρίχνεται παντοῦ, ἔχοντας κατὰ νὰ θαμᾶσαι· κάπου
ζουγραφιστὸ δασάκι ἡ κάπια σπηλιὰ ὄνειρευτὴ, κά-
που φειδωτὸ ρεῖμα ἡ κάπια βραχνὰ περιέργου. Κι' ἐ-
νοὺς θαμπωμένοι, καί μαζί μὲ τούτον ὅλες οἱ αἰστη-
σεις, μάχονται ν' ἀκολουθήσουν τοῦ ματιοῦ τὴν ἀπό-
λαψή. 'Όταν τελειώσει πικὰ στὸ πλάτεμά της ἡ κοι-
λάδα, ποῦ ἡ στενότερὴ της μεριά εἶναι ἴσα μ' ἑκα-
τὸ πόδια καί ἡ πλατύτερὴ της ἴσα μὲ διακόσιες πε-
νήντα ὀργιές, ξεπλώνεται τὸ ποτάμι σ' ἓναν μικρὸ
κάμπο καί ἀφοῦ στριφογυρίσει ἀπάνου σὲ αὐτὸν κᾶνα
δύο τρεῖς φορές, τραβᾷ ἐπειτα πέρα κατὰ τὴ θά-
λασσα.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΣΟΝΕΤΤΟ

Τ' ἄσπρα μαλλιά, ποῦ ὁ ἄνεμος τὰ δέρνει,
Τὸ κύμα καθρεφτίζει καί ἡ μεγάλη
'Απείρη στὸν Αἰθῆρα λύσσα φέρνει,
Τὴ μαυραίνει τὸ πλοῖο ἀγάλη-γάλη.

Πλέει ἡ 'Αργὼ καί ἡ Μήδεια γλυκὰ γέρονε
Στοῦ 'Ιάσωνα τὸ σῆθος τὸ κεφάλι.
Κι' ὁ γέρος ἀπ' τὸ κύμα ἀκόρπια παίρνει
Τὰ κρᾶια τοῦ γιοῦ του, ποῦ στὴν πᾶλη

Τοῦ ξαιρομοῦ ἐσπάρσαε ἡ λαχιάρα
Τῆς ἀδερφῆς· καί ἀπὸ τὰ πονεμένα
Στήθεα τ' Αἰθῆρα ἀντηχᾷ κατάρρα.

«Σὰν τ' 'Αφροῦτου τὰ μέλη σπαραγμένα
Στῆς ζήλειας τὸ μαρτύριο, ποῦ θὰ νοιώσῃ,
Τὴ σπλάχνα της ἡ Μήδεια νὰ μαυρίσῃ».

Καθ. 22/9/05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΛΕΝΤΡΙΝΟΥ

σαθές μου.

'Ἡ κακομοῖρα μου ἡ μαννούλα, περίμενε πότε θὰ
τελειώσῃ τὸ βᾶσανό της, καί πότε-πότε σήκωνε
πάλι καί πάλι τὰ μάτια της ἀπάνου στὸν πατέρα.
Πῶς θυμᾶμαι τὰ δέφια μου κοντὰ της γονατισμένα,
καί κοιτάζοντάς τη στὰ μάτια! Σὰ νὰ τὰ βλέπω
μπροστὰ μου, νὰ ἐκεῖ, στὴ μεριά ἐτοῦτη, ποῦ ἐλα-
χτάριζαν σὰν τ' ἀγγελοῦδια στεκαμένα δεξιά καί
ἀριστερά ἀπὸ τὴν πολυθλίβερη μαννούλα. Καί κείνη
φάνταζε ἄγρια, μὲ τὰ δακρυὰ κρεμασμένα κόμπους
στὰ βλέφαρά της.

Καλὰ, καλομοῖρα, καί ὁ καημὸς μου ἔς ψη-
λώνεται στὸν ὄργανο. 'Εκεῖ πρωτοσκάει ἡ χαρταυγὴ...
Καί σωστὸ εἶνε νὰ κοιμηθῇ τὸν ὕπνο τοῦ δικαίου
ἐσύ... σωστὸ εἶνε νὰ τρυχνιστῇ καί νὰ βαστάξῃς
ὡς τὴ δευτέρα παρουσία...

'Εγύρισε τώρα καί, γελώντας, τὸν τρόπο καί τὸ
χαμό μὰς ἔχουνε· μιὰ καλοσύνη ἦταν βασιλεμένη
στὴν ὄψη του. Τὸ πρόσωπό του ἦτανε φρικιασμένο,
καί τὰ μάτια του ἐγούθωναν κάτου ἀπὸ τὰ φρύδια
του ποῦ φαινόνταν περσότερο πυκνὰ καί κρεμα-
σμένα.

— 'Ἡθελα, καί ἀκόμα τὸ μπορῶ, νὰ σὲ παίζω
στὰ δαχτυλὰ μου σὰν ἓναν ἥσκιο, δαμένη ἀπὸ τὴ
δύναμή μου, ἀπὸ τὸ βραχνά μου σκλαβωμένη· ν'

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν ἀρ. 10

20 λεπτὰ τὸ φύλλον 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κίσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου (Ὁφθαλμιατρεῖον), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια), στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιᾶ: Καπνοπωλεῖο Γ. Εἰρηῶν, ὁδ. Βουλώνης ἀρ. 1, σιμὰ στὴν Τρούμπα.

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

Η ΚΥΡΙΑ

Ριαγκούρ κόλλησε ἓνα διαμαντένιο παράσημο στὰ στήθια τῆς Ἀστυνομίας μας μὲ κάποια δήλωσή της ποὺ δημοσίευσε καὶ δημοσιεύει ἀκόμα στίς ἐφημερίδες. Δηλώνει δηλ. πὼς δίνει χίλιες δραχμὲς σ' ὅποιον μπορέσει νὰ καλύψει ἐκείνους ποὺ τὴν κλέβουν ἀπὸ τὸ Νοέβρι τοῦ 1904 ἵσαμε σήμερα, καὶ δυὸ χιλιάδες σ' ὅποιον ἀνακαλύψει καὶ τῆς παραδώσει κάποιο κλεμένο ἀπὸ μῆνες πολὺτιμο διαμαντικὸ της.

Γιὰ νὰ κάνει αὐτὴ τὴν δήλωσιν ἡ κυρία, φανταζόμαστε πόσο ἐνθουσιασμένη θάναί μὲ τὴν ἐνέργειαν τῆς Ἀστυνομίας μας. Τί λόγος! Τόσο ἐνθουσιαστικὴ ἡ κυρία, ποὺ ἂν δὲν ἔκανε αὐτὴ τὴν δήλωσιν, ἂν δὲν ἔφτανε δηλ. μ' αὐτὴ τὴν δήλωσιν δικὴ της Ἀστυνομία, φόβος εἴτανε μήπως κανένα βράδυ οἱ λωποδύτες τῆς ἀρπάξουν ἀκόμα καὶ τὶς πόρτες τοῦ σπιτιοῦ της.

Ἀνοίξης ὁμπρὸς στὴ μαγεμένη σου ψυχὴ τὰ μάτια καὶ νὰ φρίξης ἡ ἴδια μὲ τὸ κρίμα, καὶ μὲ τὸν πόνο μου νὰ σαλέψῃ ὁ νοῦς σου... Τώρα πιά σὲ κατέχω καὶ σὺ μάρτυς σὲ ἀναδραμίζω στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ. Χαράζω μὲ τὸ χέρι σου ὅτι μέσα στὸ νοῦ σου περνάει, καὶ θὰ σοῦ κράξω μέσα στὸ πηγᾶδι ποὺ καθρεφτίζεται τὸ καινούργιον φεγγάρι, τ' ἀπόνυχτο, μὲ τὴν τρομπέτα κείνης τῆς νύχτας, νάστραψῃ ὁ ἦχος τῆς φωνῆς σου μέσα, ν' ἀντιφεγγίσῃ ἐκεῖ ἡ ἀσβολερὴ σου πράξη....

«Κέρνα με, κέρνα με τότε τὸ κρασί ποῦ θὰ μὲ ψηλώσῃ ἀκόμα! Κέρνα με στὸ βαθύπικρον ποτὴρι ποὺ ἐκάθισες στὰ χεῖλιά σου ἡ μεθυσμένη μου κρίση, καὶ πίνει ἀφρό, καὶ πίνει ἀκόμα αἷμα, κέρνα με τὴ βοῇ τοῦ κόσμου καὶ τὸ βόγγι τῆς μίσσης...»

«Δὲ μὲ σαλεύει ἀπὸ τὴ βίγνλα μου ἐτοῦτος ὁ ἀχλόθεος σαλαχός· δὲ μὲ τρεμάζει οὔτε τῆς κριματερῆς σου νύχτας ἡ τρικυμία· μόνε, κέρνα με στὰ μάτια τῆς δικῆς σου γέννας, νάλλοιμόν μου, τὴ ζωὴ σου τοῦ ζαρμάτωτη ἀπὸ τὴ ψυχὴ παράδωσες· καὶ τώρα ἐσύ πεθαίνοντας, γδικιώνουμαι· στὴ λάτρα τῆς πέφτω, στὰ χρόνια τῆς ἀμέθυσης νεότητος σου ποῦ σὲ κυβέρναε ἡ ἀθωότη, καὶ πίνω τὸ πικρὸ πιότὸ τῆς ἀρνησίας σου, εἶσι ζώντας ἀπὸ τὸν καρπὸ τῆς κριματερῆς σου ἀπιστίας!..»

Δὲ θὰ ποῦμε τίποτα καινούργιο ἀν ποῦμε πὼς δημοσία ἀσφάλεια δὲν ἔχουμε. Τὸ εἶπαμε τόσες φορές. Τὸ εἶπαν καὶ τόσοι ἄλλοι. Τὸ λένε κάθε βδομάδα καὶ οἱ ἀριθμοὶ ποὺ σιολίζουν τὸ βδομαδιατικὸ φονοπάζαρο. Τὸ εἶπε καὶ ὁ ἴδιος ὁ κ. Χαλκιάπουλος, ὁ ἀνακριτὴς. (κοίτ. «Ν. Ἀστὺ» 17 Σεπτ. σελ. 3) σ' Ἀθηναῖο φημεριδογράφου.

— Γιὰ νὰ δεθοῦν τὰ χέρια τῶν κακοποιῶν στοιχείων, πρέπει πρῶτα νὰ λυθοῦν τὰ χέρια τῆς Εἰσαγγελίας.

Ποῦ πάει νὰ πεῖ, γιὰ νὰ λυγροστέφουν οἱ φονιάδες πρέπει νὰ πάθουν οἱ βουλευτάδες νὰν τοὺς προστατεύουν, καὶ γιὰ νὰ λείψουν οἱ λωποδύτες πρέπει πρῶτα νὰ λείψουν ἀπὸ τὴν ἀστυνομία μερικοὶ βρωμιάρηδες ποὺ κάθε ἄλλο παρὰ γι' ἀστυφύλακες κάνουν. Εἶναι καλὸς ὁ κ. Παπούλιας. Σύμφωνα «ἔχει καὶ καλοὺς ἀστυνόμους. Δὲ λέμε ὅχι, μπορεῖ καὶ αὐτὸ νάναί σωστό. Μὰ τί νὰ σοῦ κάνουν καὶ διευθυντὴς καὶ ἀστυνόμοι δταν ἡ Πολιτικὴ χώνει τὴ μοῦρη της καὶ σ' αὐτὰ ἀκόμα τὰ Ἀστυνομικὰ μπουντρούμια διορίζοντας ἢ ἴδια τοὺς ἀστυφύλακες καὶ προστατεύοντας εἰσι κάθε τερεκὲ ποὺ μπαίνει στὴν Ἀστυνομία γιὰ ν' ἀρπάξῃ καὶ ὅχι νὰ δουλέψῃ;

Ἡ κ. Ριαγκούρ εἶναι ξένη, λίγα χρόνια ἔχει ποδοθε στὸν τόπο μας, καὶ ὅμως φαίνεται, μᾶς ἔμαθε καλὰ καλὰ καὶ γι' αὐτὸ ζητάει σήμερα τὴν ἀσφάλειαν τῆς περιουσίας της ὅχι ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῆς Ἡ κυρὰ αὐτὴ ἀπὸ τὴ μιά μεριά μὲ τὴν δήλωσίν της καὶ ὁ κ. ἀνακριτὴς ἀπὸ τὴν ἄλλη μὲ τὰ τσυνχερά του λόγια, μᾶς κάνουνε νὰ ποροῦμε πὼς τὸ «βδομαδιατικὸ φονοπάζαρο» μας εἶναι τόσο ἀχαμνὸ, ἐνὼ ἔπρεπε σκοτωμοὶ, λαβωμοὶ, κλεψιὲς καὶ ἀπαγωγὲς νὰ περῶνε κάθε βδομάδα τὴ χιλιάδα.

Η «ΑΚΡΟΠΟΛΗ»

τῆς Κυριακῆς ἀναφέροντας ὅσα γράψαμε στὸ περασμένον φύλλον γιὰ τὶς τσαμπινιὲς τοῦ κ. Καλότυχου μὲ τὰ διδασκτικὰ βιβλία τοῦ δικαστ. κλητῆρα πατέρα του καὶ τοῦ πεθαμένου ἀδερφοῦ του, τοῦ σπετσέρη, γράφει καὶ τ' ἀκόλουθα.

«Ἀς ζητήσῃ νὰ ἰδῇ ὁ κ. Ὑπουργός τὸν «Νουμᾶν» κτλ. καὶ ἄς ἀπλώσῃ τὴν χερσὰ του ἐπὶ τῶν ἐνόχων».

Χερσὶν ὁ κ. Καλλιφρονᾶς; Κάθε ἄλλο. Χερσὶν

«Ἀφρίζε τώρα, καὶ ἀπὸ τὰ λεβδά του χεῖλια ἔτρεψε ἡ ὁρμὴ τοῦ λόγου μ' ἀφρό καὶ τρόμο. Τὰ μάτια του ἐκαρώθησαν στὸ ταβάνι, τὰ χέρια του ἐσφίγγανε τὸ ἓνα τ' ἄλλο, καὶ σείονταν τὸ στήθος του φουσκώνοντας σὰν κύμα. Ἐμεῖς τὰ παιδιά καὶ ἡ μητέρα μαρμαρώσαμε τώρα, ἀπολιθώθηκαμε. Τὰ λόγια του εἶσι βγαλμένα ἐχαραζόντανε στὰ σπλάχνα μας, καὶ σὲ μένα εἰσεῖνανε ἀλησμόνητα, μ' ὅλο ποῦ μᾶς ἦταν ἀκαταλάβητα, καὶ μονάχα μαντευτὰ τ' ἀπεικάζα καὶ τὰ ξεδιχλωνα μὲ τὸν καιρὸ. Ἀπὸ τὸν καιρὸ κείνο θυμᾶμαι πάντα πὼς τὰ λόγια τοῦ πατέρα μου ἦταν παρᾶξεν, σὰν ρητὰ καὶ σὰν λόγια μάγου καὶ μυστήριου. Τὸν ἔκουγα πάντα, δὲν ἔβριω γιατί, μὲ μιὰ εὐχάριστη γιομάτη ἀπὸ ἓνα μυστικὸ φόβο. Αἰστανόμουν πὼς τὰ λόγια του κάποτε μοῦ ἀγγίζανε τὴν ψυχὴ, μοῦ χύνανε σπῆδες στὴν καρδίαν καὶ μοῦ τὴ μυριοφώτιζαν, καὶ κάποτε ἐνοῶθα τὴ φωτιὰ τους ποῦ μ' ἔκαιγε.

Ὅστος κείνο τὸ βράδυ δὲν εἶπε ἡ μητέρα λόγον. Ὁ πατέρας σταμάτησε, ἀκούμπησε τὸ κεφάλι στὸν καναπέ, καὶ ἔμεινε ἐκεῖ μιλώντας σὰν μέσα του, βγάζοντας κάποτε κάποτε ἀνάκουστα, ἄσωστα λόγια, σὰ νὰ ἦταν ὁλομόναχος.

Ἡ μητέρα πάλε δοκίμαζε τώρα νὰ μιλήσῃ, μὰ κατὶ τῆς ἐσφίγγε τὰ λόγια πρὸ λαιμοῦ, καὶ τὰ μά-

τια πολὺ ἄθρα, ὅχι γιὰ ν' ἀπλώνουνται σὲ πτέρους, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπογράφουνε ρουφετομετάθεσες καὶ νὰ γλυκοχαδεύουν ἐργατικὰς χερσὰς στίς ἐκλογίς. Ἀνθρώποι μὲ χερσὰς δὲ γίνονται Ὑπουργοὶ στὸ Ρωμαϊκόν, γιὰτὶ ἔγινόντουςαν, τὰ τέτια Καλότυχου καὶ κακότυχου χάλα θῆχαν ἀπὸ καιρὸ λείψει.

Ἀς εἶναι ὅμως. Ἐμεῖς γιὰ μιὰ στιγμὴ πιστέψαμε τὴν «Ἀκρόπολη», πὼς ἔχει δηλ. χερσὰς ὁ κ. Ὑπουργός, καὶ γιὰ νὰ μὴν τὸν ἀναγκάσουμε νὰ φήσῃ τίς σοβαρὰς δουλιὰς του καὶ νὰ τρέχει στὰ κίσκια νὰγοράξῃ «Νουμᾶ» (ὁ ὅποιος. «Νουμᾶς», ὅσο κι ἂν εἶναι, κατὰ τὴν Ἀκρόπολη, μία ἀπὸ τὰς πολλὰς προσοχῆς ἀξίας ἐφημερίδας), δὲν ἐδιαφέρει καθόλου τοὺς Ρωμαίους Ὑπουργοὺς τῆς Παιδείας! Πήραμε δυὸ φύλλα, σημάδεψαμε μὲ κόκκινον μολύβι ὅτι ἔπρεπε νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ τοὺς κ.κ. Ὑπουργούς, τὰ τυλίξαμε σὲ ῥακέλλους καλὰ καλὰ καὶ τὰ ρῆξαμε στὴν πόττα. ἓνα γιὰ τὸν κ. Καλλιφρονᾶ καὶ ἓνα γιὰ τὸν κ. Ράλλη.

Τὰ διαβάσανε, δὲν τὰ διαβάσανε, δικὸς τους λογαριασμός. Ἐμεῖς ὅτι ἔπρεπε νὰ κάνουμε τὸ καναμὲ. Γιὰ τὰ πικρὰ καὶ δὲ δίνουμε πεντάρα.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ

τῆς Παιδείας, σὰ νῆναι γραφεῖο τοῦ Κοῦν, προμήθεψε σὲ δυὸ κυράδες εἰσιτήρια χάρισμα νὰ σεργιανίσουν τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἑρμηνείαν αὐτῆς ἐποχῆς ποὺ «πίπτουν τὰ φύλλα» καὶ αἱ... κοιλίαι τῶν δασκάλων ἀπὸ τὴν πείνα. Μ' ἄλλα λόγια, τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας «ἐνέκρινε» νὰ σταλθοῦν στίς ἐπαρχίας οἱ κυρίες Σεβαστὴ Καλλισπέρη καὶ Μ. Βελλὴ νὰ ἐπιθεωρήσουν τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα τῶν κοριτῶν.

Γιὰ ποῖο λόγον τίς στέλνουν οἱ τμηματάρχες;—γιατὶ αὐτοὶ πιά διευτύνουν τὰ Ὑπουργεῖα καὶ ὅχι οἱ Ὑπουργοί. Γιὰ νὰ ζετασουν ἂν οἱ δασκάλες κύνουν καλὰ τὰ δουλιὰ τους; Γιὰ νὰ ἰδοῦν ἂν τὰ χτήρια εἶναι ὀρεινὰ; Μὰ δὲν ξέρεῖ ὁ κ. Ὑπουργός, μᾶς ρωτᾷ κάποιος φίλος, πὼς σύμφωνα μὲ τὰ ἄθρα 20, 23, 24, 25, 26, 27 καὶ 28 τοῦ ΒΤΜΘ νόμου οἱ δημοδιδασκαλισεὶς καὶ δημοδιδασκαλαὶ ὑπάρχουναι στίς ἴδιες διατάξεις; δηλ. ἔχουν πανοῦ ἀπὸ τὸ κεφάλι τους τοὺς ἐπιθεωρητὰς;

Πὼς δὲν τὰ ξέρεῖ αὐτὸ ὁ Ὑπουργός! Τὰ ξέρεῖ καὶ τὰ καλοξέρεῖ, μὰ τί περᾶζει νὰ κάνουν τὸ χυνοπωρικτικὸ ταξιδάκι τους, τραβώντας καὶ καλούτσικο λουφέ, δυὸ κυράδες στὴ ράχη τοῦ Ρωμαϊκοῦ!

Τὰς ἀνεδοκτιέβαιναν ἀπὸ τοῦ πατέρα τὴν ὥψην στὰ γονατισμένα πλάϊ τῆς παιδιᾶς, καὶ κάπατε γύριζε καὶ σὲ μένα, ποῦ τὴν κοίταζα δεητικὰ, δείχνοντάς της πὼς νοιώθω ὅτι γιὰ χάρε μου βασανίζεται. Καὶ γιὰ πρώτη βολὰ τότες θυμᾶμαι στάθηκα νὰ συλλογιστῶ ἀπάνου στὴν ἀναλωμένη τῆς ὥψης, τὴ ρυτισμένη ἀπὸ τὰ μυστικὰ δάκρυα, καὶ φωτισμένη θλιβερά καὶ νοητικὰ ἀπὸ τὰ καλῶτα μάτια τῆς βγενικίδας καὶ τῆς ἀπαντοχῆς. Ἐσοῦρων τὸ πρόσωπό της κατὰ τὰ μάγουλα σὲ καθάρου κλάμα, καὶ γύρω ἀπὸ τὰ μάτια της οἱ κόχες ἐγράμμωναν τὸ παράπονο. Καὶ πέφτανε στίς γωνιὰς ἀπὸ τὰ σφιγμένα τῆς χεῖλια, τὰ πικραμένα, πέφτανε οἱ λόγοι τῆς φρονιμίδας καὶ τῆς ἡκαρδισσύνης. Τὰ φρονία τῆς γυαλίζανε ἀπὸ μιὰ μαυράδα γατίσας τρίχας στὸ σκοτάδι, καὶ γύριζαν νὰ πλοῦν σὰν φειδάκια νερὸ στὰ μάτια κείνα ποῦ ἀνοίγονταν σὰν δυὸ στρεῖδινα φωτερὰ στὰ πελαγίσια νερά, ποῦ σώνουνε νᾶνε στὴν ἐπιφάνειαν μαδιὰ καὶ λίγη στὸ βυθὸ μαυρολογᾶνε.

Ἐσκηώθηκα· πικρὸν τ' ἀδέρφια μου ἀπὸ τὸ χέρι ἔκαμε κατὰ τὴν πόρτα κοιτάζοντας πάντα τὸν πατέρα. Τὰ ματια κείνου δὲν ἐσκηώθηκα. Μὰ τὸν ἔσορνε ἡ ματιὰ της καὶ γύρισε κατὰ τὰ βήματα της. Καὶ κάπως τὸ μάτι του ἐδιάβηκε ἀπὸ πανοῦ της. Κεῖνη τοῦ χαμογέλασε πικρά. Καὶ τοῦ εἶπε

Ἀπὸ τῆς μιᾶς μεριᾶς, θὰ πείτε, ψαλιδίζονται οἱ φοροριστοὶ τῷ δασκάλῳ γιὰ οἰκονομία, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη γίνονται τόσα περιττὰ ἐξόδα. Μὰ ἴσα ἴσα, ἀνόητοι, γι' αὐτὸ γίνονται οἱ οἰκονομίαι, γιὰ νὰ περισσεύουν παράδες καὶ γιὰ τὰ περιττὰ ἐξόδα.

ΠΑΛΗΚΑΡΙΑ

μιά φορά! Ἄ θέλετε νὰν τὴν καμαρώσετε πάρτε τοὺς «Καιροὺς» τῆς περσμένης Κυριακῆς ποὺ δημοσιεύουν τὸ πρῶτο τοὺς Κρητικὸ δῆγημα (βλέπετε, τώρα τελευταῖα καὶ οἱ λίβελλοι ἀρχινῶσαν νὰ παρουσιάζονται γιὰ δῆγηματα! Τί πρόδοις ἀκόμα μὰς φυλάει ἡ Ἀθηναϊκὴ δημοσιογραφία!) μὲ τὸν γαργαλιστικώτατο τίτλο «Ὁ Ἀρμολύτης καὶ ὁ ἰδιαιτέρὸς του».

Τὸ ψευτοδῆγημα αὐτὸ ἔχει καὶ πρόλογο γιομάτο βρισιὲς καὶ συκοφαντίες γιὰ τὸν Πρίγκηπα Γεώργιο καὶ γιὰ τὸν ἰδιαιτέρὸ του Γραμματεῖα κ. Παπαδιαμαντόπουλο. Οἱ «Καιροὶ» ἀφοῦ ποῦνε στὸν πρόλογο ὅσα δε λέγονται οὔτε γιὰ τὸν χειρότερο παλιάνθρωπο, ἀρχινῶντας τὸ δῆγημα γυρίζουν τὸ τιμὸν καὶ φέρνουν τὴ σκηνὴ στὰ 1570 μὲ ἥρωες τὸ Βενετσιάνο Δούκα Δὸν Πασκάλη καὶ τὸ Γραμματικὸ του Ἰωάνθαν Μέμο.

Ἔτσι ξεφεύγουν οἱ «Καιροὶ» τὴν ἀπόχρη τῆς Εἰσαγγελίας, μὰ ὁ κοσμικὸς ξέρε πῶς τὴ διαβάσει καὶ ἡ πατριωτικὴ συκοφαντίαν τῶν «Καιρῶν» — γιὰτί ὅλα ἀπὸ πατριωτισμὸ γίνονται! — πιάνει μιά χαρά.

Μιλῶσαμε γιὰ παληκαριά στὴν ἀρχή. Μὰ νὰ ζητάει κανεὶς ἀπὸ τὴ συκοφαντία παληκαριά εἶναι σὰ νὰ ζητάει ἀρχοντιά ἀπὸ δὲν ξέρουμε ποῖο τετράποδο.

ΚΑΛΑΙΟ

ἀργὰ παρὰ ποτέ, λέει ἡ παροιμία, καὶ γι' αὐτὸ ὅσο ἀργὰ καὶ ἂν ἔρχεται ἡ φοβέρα τῷ δασκάλῳ πὼς θὰ περῇ, ἂν ἡ Κυβέρνησις δὲ θελήσει νὰ φανῇ ἀνθρωπινώτερη σ' αὐτοὺς, φανερώσει πὼς ἀποφασίσανε νὰ φέσουν καταμέρος τὰ λόγια καὶ νὰ μιλήσουν πιά μὲ πράματα.

Ἔτσι κάτι μπορεῖ νὰ γίνει, τὸ ἐλπίζουμε, γιὰτί ἂν ἡ φοβέρα πραγματοποιηθεῖ, ἡ Κυβέρνησις θὰν τὰπορασίσει νὰλλάξει ἢ νὰ καταργήσει τὸ σοφὸ νόμο της, ἀφοῦ δὲ θὰ βρῇ δασκάλους γιὰ νὰν τὸν φορτώσει στὴ ράχη τους.

μισόφωνα:

— Σὲ περιμένω...

Καὶ ρεῦγοντας μ' ἄφησε πίσω μονάχη, νοιώθοντας τὸν ἑαυτὸ μου σπλαθωμένον, στὴν ὁργὴ τοῦ πατέρα ὁμπρός, καὶ στῆς ἀγάπης μου τὸν πόνο γιὰ δαύτον, καὶ γιὰ τὴ μαννούλα. Ἀχ, ἔλεγα, πὼς θὰ μπορέσω νὰ ζήσω τώρα. Ὑστερα πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μου τὸ περασμένο σὺν ἀστράπη. Σταύρωσα τὰ χέρια καὶ πρόσμενα μέσα τῇ σιγαλίᾳ. Ὁ πατέρας ἀνάσινε βαθεῖα, καὶ καθόντανε ἐκεῖ ἀκούνητος, μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια του στὰ στήθια. Δὲν ξέρω τί μ' ἐτράβηξε σιμὰ του, ἡ ἀδυναμία μου ἢ τὰχα ἡ δύναμή του;

Καί ζυγώνοντας δειλὰ, ἔγειρα τὸ κεφάλι στὸ στήθος μου καὶ τοῦ εἶπα ἀργὰ, μὲ τὴ φωνή μου μισοβγαλμένη ἀπὸ μέσα μου, ξεψυχισμένη:

— Δὲν πᾶς νὰ κοιμηθῇς, πατέρα... νὰ ἡσυχᾷς... εἶσαι τόσο κουρασμένος...

Δὲ μοῦ μίλησε, οὔτε ὥρνησε πὼς κατέλαβε τὴ φωνή μου, τὴ λαχτάρα μου.

— Πατέρα μου, κάμε μου τὴ χάρη νὰ πᾶς στὴ μητέρα... ποῦ σὲ περιμένει... νὰ συάσῃς λίγο...

Γύρισε καὶ μὲ κοίταξε, μὲ κοίταξε γιὰ κάμποσο, κατὰματα, ἀνοίγοντας τὰ μάτια του ξαφνιασμένα, ὥσθ νὰ μεβλεπε γιὰ πρώτη βολὰ. Θέ μου, τί κοί-

Νὰ δοῦμε, γιὰτί ἐλάττωμα Ρωμαϊκὸ καὶ αὐτὸ νὰ ξεθυμαίνουμε πάντα, εἰς τίς φοβέρας.

ΧΑΛΑΣΑΝΕ

τὸν κόσμον οἱ ἐφημερίδες μὲ τὸ σκάνδαλον τοῦ συμβολαιογράφου Γαϊτάνου. Ὁ μακαρίτης εἶχε καταγυῖσει τοὺς πελάτες του καὶ ὅσους τοῦ μπιστευτήκανε χρήματα νὰν τοὺς τὰ φυλάξει ἢ νὰν τοὺς τὰ ρῆξει σὲ κερδοσκοπικὲς ἐπιχειρήσεις, καὶ τώρα ποὺ πέθανε τραβᾶνε οἱ ἔμποροι τὰ μαλλιά τους γιὰ τὴν καλοπιστίαν καὶ τὴν κουταμάρα τους.

Ὁ μακαρίτης (ἀρχηγός, ἴσως, συμμορίας παλιανθρώπων) εἶχε καταφέρει νὰ ξεγελάει τὸν κόσμον μὲ τὴν τιμιότητά του. Εἶχε δηλ. νιώσει πὼς τὸ καλύτερο ἐπάγγελμα νὰ βγάξεις παράδες εἶναι νὰ κάνεις τὸν τίμιον καὶ ἂς μὴν εἶσαι. Καὶ τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ τὸ ἐξασκοῦσε μὲ μαστοριά μοναδική. Σοβαρός, λιγδολός, ἄγριος καμιά φορὰ, μάλιστα ὅταν ἐπρόκειτο νὰ περασπιστεῖ περιουσίαν πελάτη του, ἄνθρωπος τελοςπάντων ἀπὸ καινούς ποὺ τοὺς βλέπεις στὸ δρόμο καὶ θαρρεῖς πὼς ἔχουνε βάλει κάλπη γι' αἰγίον, ἔγδυνε τὸν κόσμον μ' ὅλους τοὺς κανόνες τῆς τιμιότητος.

Τώρα πέθανε πιά αὐτός, ἔμειναν ὅμως οἱ συντρόφοι του, καὶ ἡ Εἰσαγγελία πρέπει νὰν τοὺς δώσει νὰ καταλάβουν πὼς εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ πληρώσουν καὶ τίς δικῆς τους ἀμαρτίες καὶ τίς ἀμαρτίες τοῦ πεθαιμένου ἀρχηγοῦ τους.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΕΡΑΜΕΩΣ: «Διορθώσεις εἰς τὸ: Ἀνακάλυμμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως». — «Ἐφ' ἑλπίδος, πρωτοπρόεδρος καὶ προνοητὴς Λακεδαιμονίας». «Νουοραχρά».

Οἱ μελέτες ἀφτές, αἱ χρησιμώτατες γιὰ ὅσους καταγίνονται μὲ τὴ δημοτικὴν μας γλῶσσαν καὶ φιλολογία ἢ μὲ τὴ μεσοχρονικήν ἱστορίαν μας, ἐδημοσιεφθήκανε στὸ τελεφεταῖο διπλὸ τέροχος τῆς «Byzantinische Zeitschrift» (τόμ. XIV. 1905) καὶ κατόπι βγήκε καθεμιά καὶ σὲ ξεχωριστὸ Sonder-Abdruck.

Ὁ ἐγδότης τούτος, ὁ λατρεπτός μου φίλος ποὺ μὲ τὴν καρδιακή του ἀγάπην μὲ κάνει νὰ περριφανεύομαι, διδάσκει δὴ καὶ μερικὰ χρόνια, ἀπὸ τὰ 1892

ἂν δὲ ξεχνῶ, τὴ μέτρη καὶ μετὰ ἑλληνικὴν φιλολογία στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πετρούπολης ἔσποντας καὶ τηρηματάρχης, ἀπὸ τὰ 1903, στὸ θεολογικὸν τμήμα τῆς Δημοτικῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Βιβλιοθήκης ποὺ βρίσκεται στὴν ἴδιαν μεγαλοπόλιν. Οἱ μεγάλες του παλαιογραφικὲς ἐρευνᾶς καὶ τὰ ἄλλα του φιλολογικὰ δημοσιεύματά του τὸν ἔχουνε κανεὶ ἀπὸ πολλὸν καιρὸ γνωστότατον ὅχι μονάχα στὸν ἑλληνικὸν λόγιον κόσμον, ποὺ τοῦ εἶναι ἓνα μέγαλον πολῦτιμον περσάδι, παρὰ καὶ σὺν τις ἐπιστημονικῆς ἐκείνης τάξεως ποὺ φροντίζουν γιὰ τὴν ἑλληνικὴν παλαιογραφίαν καὶ τὰ Ρωμαϊκά γραμμάτια. Καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ διαλαλήσῃ, χωρὶς νὰ φανῇ ὑπερβολικός, ὅτι ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ὠφέλησε περισσότερο τὴ δημοτικὴν φιλολογίαν καὶ γλῶσσαν παρὰ τὴν κλασσικήν. Κι ἄλλῃθεν, μὲ τοὺς καταλογούς τῶν χειρογράφων ποὺ δημοσίεψεν, δηλαδὴ τὴν τετράτομον Ἱεροσολυμιτικὴν βιβλιοθήκην, τὴ Μαυροκορδαίειον βιβλιοθήκην, καὶ τοὺς καταλογούς ἄλλων τριάντα ἀπάνουκατου μοναστηριακῶν, κοινοτικῶν καὶ σχολικῶν βιβλιοθηκῶν, μὲς φανέρωσε ἀμύπολλα κείμενα τῆς δημοτικῆς καὶ μὲς παρσίχασε ἄπειρα σημειώματα γραμμένα σὲ δημοτικὴν γλῶσσαν, ἄλλοτε καθάρια καὶ ἄλλοτε μιχτή, σημειώματα πολῦτιμα γιὰ νὰ παρακολουθήσουμε τὸ ἐξέλιγμα τῶν ἀρχαίων τύπων ὡς ποὺ νὰ φτάσουν στοὺς σημερινούς καὶ μὲ μίαν λέξιν πολῦτιμα γιὰ τὰ διάφορα ζητήματα ποῦρεν στὴ μέση ἡ Ἰδέα. Ἐπειτα δῶθε καὶ κείμενα, σὲ ξεχωριστοὺς τόμους, σὲ φυλλαδάκια, σὲ περιοδικὰ κλ. ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς τύπωσε καὶ δλόκληρα κείμενα τῆς δημοτικῆς, διωρθώσε καὶ σχολιάσε τίποτα. Τὴν τράνῃ ἐργασίαν τοῦ κ. Παπαδόπουλου Κεραμέα καὶ ὁ Δάσκαλος, ὁ Ψυχάρης μας, τὴ διαλαλήσε πολῦτιμη μὲ καλοστόχαστα λόγια τότες, ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος τῆς Πόλεως γιόρταζε, στὰ 1886, τὴν Εἰκοσιπενταετηρίδα του (1).

Τὸ Ἀνακάλυμμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι θρόνος γιὰ τὸ πάριμον τῆς Βασιλέουσας. — Γιὰ τοὺς θρόνους ποὺ γίνανε γιὰ τὸ μέγαν ἐκεῖνο γεγονός ἐγράψεν καὶ ἄλλοτε ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς (Byzantinische Zeitschrift, τόμ. XII. 1903, σ. 267 καὶ ἑ.) χρησιμώτατα πράματα. — Ἀπὸ τὸ «Ἀνακάλυμμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως» τὸ δημοσίεψεν ὁ μακαρίτης ὁ Ε' Legrand (Collection de monuments pour servir a l'étude de la langue Néo-Hellenique. Nouvelle serie, No 5. Paris

(1) Ψυχάρης: Ρόδα καὶ Μῆλα, τόμ. Α' σ. 101.

ταγμα ἦταν καῖνο! Δὲ μπόρεσα νὰ κρατήσω τὰ μάτια μου ἀπάνου του, δειλιάσανε οὐλα μου, καὶ ἐνοιωθὰ πὼς βαρύνει πάνωθις μου μιά βουλή καὶ μιά δύναμη. Σὺν ἐνοῇ, καὶ σὺν ντροπισμένη ἔδονα ὁμπρός του, καὶ θαθεῖα νανοῖξη τὸ πάτωμα νὰ βρεθῶ στὸ ὑπόγειον, στὸ γῶμα καὶ στὴν κατου-γῆστα γῆ! Τί νᾶθελε νὰ φάξῃ ἀπὸ τὰ μένα, τί ταχα δέρονταν ὁ νοῦς του καὶ βύθιζε ἡ ματιὰ του στὰ σουσίμια μου; Ὑστερα πάλι σήκωσε τὰ μάτια του, καὶ κοίταξε τὴν εἰκόνα τοῦ προγονοῦ μας, καὶ ἔσκασε τὰ γέλια βροντερὰ, περὶκαρχα καὶ συγκρατητὰ.

— Παναγιά μου, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, ζουρλαθήκε. Ἐκαμα νὰ πάω κιντὰ του, ἀπλώνοντας τὰ χέρια καταπάνου του, μὰ πάλι ἀποσβολώθηκα στὸν τόπο μου.

Καῖνος γελώντας ἀκόμα, σιγαλότερα, περιπατικώτερα μὲ κοίταξε. Καὶ τώρα μ' ἀπλώσε τὸ χέρι γυρεύοντας μου νὰ τὸν ζυγώσω. Μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι σιμὰ του, μοῦ χάιδεψε τὰ μαλλιά πάντα γελώντας, καὶ τρέμοντας. Ἀπὲ λαχανιάζοντας ὁρμητικὰ, καὶ στεκαμένος ἀποφασιστικὰ σοβαρὰς, μ' ἔπιασε ἀπὸ τοὺς ὤμους, σὺν μοῦ ψήλωσε τὸ κεφάλι ἀμπνόνοντας καταπάνου τὸ σαγόνι μου. Μὲ ρούφειξαν τὰ μάτια του, μὲ βούλιαξε στὸ θέλημά του. Σὺν μαγεμένη ὑπαρχα στὸ εἶνε μου, καὶ τὰ στήθια μου

εδέρονταν στὸ χτύπον τῆς καρδιᾶς μου. Δὲ μὲ λυπόνταν!

— Πατέρα... τοῦ εἶπα ἔτσι χωρὶς νὰ τὸ θέλω.

— Ἔτσι σ' ὁρμήνεψεν ἡ μάνα...

— Γιατί, πατέρα μου;

— Καὶ εἶσαι ἡ κοπελούλα ποὺ τόσο ἀγάπησα. Τώρα βρισκω σὲ σένα τίς ἡμέρες τοῦ Πάσχα. Ἐρεῖς τίς ἡμέρες τοῦ Πάσχα: Εἶνε οἱ κόκκινες κομματερές μέρες, ποὺ ὁ κόσμος ἀρνίεται τὸ Χριστό... Μὰ τὸ καί, τὸν ἀρνίεται, μὰ καὶ τὸν λατρεῖ πλεότερο. Θὰ σοῦ λεγα ἓνα παραμῦθον, ἓνα παραμῦθον ποὺ ἡ βασιλοπούλα γεννήθηκε ἀπὸ ἓνα τριαντάφυλλον... Καὶ θὰ σοῦ λεγα ἀκόμα πὼς καὶ κείνη σὺν τὸ τριαντάφυλλον ἔζησε. Τὰχα στὴ δευτέρῃ παρουσίᾳ ἡ βασιλοπούλα θὰ κριθῇ ἢ τὸ τριαντάφυλλον... Ἦτανε τὰχα κῆμα ποὺ τὸ τριαντάφυλλον ἔσκασε καὶ γέννησε μιά βασιλοπούλα ἢ μιά χρυσοφτέρουνη πεταλούδα;.. Γιὰ στάσου νὰ τοῦ εἰπῶ... Ἐχεῖς μάνα καὶ πατέρα;.. Αἶ, λοιπὸν ζῆας. Μὰ καὶ ἂν δὲν εἶχες τί; Θὰ πέθαινες;.. Ἐλα τώρα νὰ σὲ φιλήσω γλυκὰ, γιὰτί εἶσαι περσότερο παιδί μου ἀπὸ φέ... Κι ἂν σοῦ φερῶ τὸ θησαυρό, καὶ ἀπὸ τὰ βάθρα τῆς μάνας θάλασσας ἂν ἐβούτανε τίς πνιγμένες μέσα τῆς ἀστραπῆς σὲ δαχτυλίδια νὰ σοῦ δῶω στὰ δαχτυλά. Κι ἂν ἀπὸ τὰ πεσνύμενα ἔστρα στῆς θάλασσας

1875, σ. 93-100) σύμφωνα με τὸ μοναδικὸ χειρόγραφο ποὺ τρέφεται (1) μὲ μερικά κακὰ διαβάσματα καὶ μερικά ἀκατάληκτα. Τώρα ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς μᾶς διορθώνει ἀπὸ τὸ κείμενο καὶ τὸ διορθώνει παραπομπὴν πηρὴς καὶ δὲν ἀρτίζει κανένα δισταγμὸ πὼς μπορεῖ νὰ γῇ καὶ ἕδικο σὺνταξιμὸν.

Στὴν ἑλληνικὴν τοῦ ἐγδυστῆ: «Σιφυλίνος, πρωτοπρόεδρος καὶ προνοήτης Λακεδαιμονίας» ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς μὲ βόλτα ἐπιχειρήματα δείχνει—μὰ μὲ κάπια πάντοτε ἐπιφύλαξη— πὼς μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον ὁ Κωνσταντῖνος πρωτοπρόεδρος Σιφυλίνος ποὺ τὴ σφραγίδα τοῦ δημοσίεψε ὁ κ. G. Schlumberger (Sigillographie de l'empire byzantin, σ. 572) μὲ κάπια ἑλλαν δρογγάριον τῆς βίβλης καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Σιφυλίνον, ἀξιόσαντα... μεταβυλὲν τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λογικὸν «Ὁργανον» ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐπὶ τὸ σάφες ποὺ τὸν ξέρουμε ἀπὸ μιὰν ἐπιστολὴν τοῦ Μιχαὴλ Ψελλοῦ (Κ. Σάββα: Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Ε', σ. 499) καθὼς καὶ μὲ κάπια ἑλλαν «Σιφυλίνον» ποὺ δὲν ἀναφέρεται τὸ βαφτιστικὸν τοῦ ὀνόματος «πρωτοπρόεδρος ὠσαύτως, ἀλλὰ καὶ προνοήτης Λακεδαιμονίας». Ἀφ' οὗτο ὁ τελεφεύκας Σιφυλίνος, ὁ πρωτοπρόεδρος καὶ προνοήτης Λακεδαιμονίας, μᾶς γίνεταί γνωστός ἀπὸ δύο ἀτύπωτα ὡς τὴν γράμματα, ποὺ τὰ δημοσίευσεν ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἀντιγράφοντας ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν χειρόγραφο 250 (φ. 130) τῆς Δημ. Ἀρτοκρατορ. Βιβλιοθήκης τῆς Πετρούπολης. Τὸ πρῶτον γράμμα εἶναι: «Τὸ πρωτοπρόεδρον κυρὶ Παύλον τοῦ Κατωπικοῦ πρὸς τὸν πρωτοπρόεδρον καὶ προνοήτην Λακεδαιμονίας τὸν Σιφυλίνον». Τὸ δεύτερον εἶναι: «Ἀντίγραμμά πρὸς αὐτὸν τοῦ Σιφυλίνου».

Μὲ τὰ «Δυσραχνὰ» τοῦ ὁ κ. Παπ. Κερ. προσθέτει στὰ ὀλίγα ὡς τώρα γνωστὰ γράμματα, ἰδιωτικὰ καὶ δημοσία, ποὺ ἔχουν σέση μὲ τὸ Δυσράχιν τοῦ ΙΒ' αἰῶνα, προσθέτει τρία γράμματα ποὺ ἦσαν προτύπων ἀτύπων. Τὸ πρῶτον ἀπὸ ἀπὸ ἀντιγράφου ἀπὸ τὸ πρῶτον ποὺ βρίσκεται στὴ Δημ. Ἀρτοκρ. Βιβλιοθήκῃ τῆς Πετρούπολης, μ' ἀριθμὸν 389, εἶναι: πρῶτον τοῦ 1246. Τὰ δὲ δύο ἄλλα εἶναι γράμματα τοῦ γνωστοῦ μητροπολίτη Ναυπάκτου Ἰωάννου τοῦ Ἀποκαίου πρὸς ἕνα κάπιαν μητροπολίτη Δυσραχίου καὶ ἔχουν ἀντιγραφτῇ ἀπὸ τὸν κώδικα Ἰσαὰκ μοναχοῦ τοῦ Μεσοποταμίου (Κώδ. Πατρων. 250), φ. 41α καὶ 68α.

(1) Τῆς Bibliothéque Nationale ἀρθ. 2873.

τοὺς κόρφους, ἢ ἀπὸ τὰ πεντάμορφα μάτια ποὺ σβόσκει μέσα πρὸς ἐπὶ πλεγμα βραχυλόγια στὰ χέρια καὶ στὸ λαμπρὸν σου, ἀπὸ πετραδιά ἀφάνταστα, τί θὰ ζῇζα γὰρ σένα; Μλεῖότερο;.. Αἶ..

— Πατέρᾳ μου, καλέ μου πατερᾳκη...

— Ἀκου, εἶπε ἀντιστηκόνοντας τὸ κορμὶ τοῦ καὶ φιλιόντας μου τὰ μάτια, ἔκου νὰ σοῦ ἱστορήσω τὸ ταξίδι τοῦ παντοτατοῦ γυρισμοῦ. Τὸ καράβι μὲ περίμενε στὴν ἀκρογιαλιά· οἱ ναῦτες ἀπὸ ἡμέρας τώρα ἀπόκαμαν προσμένοντας τὸν καραβοκύρη. Ὡς καὶ ἡ γοργώνα ποὺ ἀγρυπνῇ ἐστὶν ἐπὶ τὴν πλώρη, τοῦ ἐδαρήθη ἀπὸ τῆς σιγαλῆς. Βουδὸ καράβι, θὰ εἶπῃ ἀτάξειδον καράβι... Πότες ἐπὶ γὰρ δὲ θυμάμαι. Μονάχα πὼς ἐβρέθηκα στὰ μέσα τοῦ πελάγους, καὶ τὸ καράβι ἀρμένιζε, ἀρμένιζε γὰρ καὶρό. Τόσο ποὺ τὸν ἔχασα, ποὺ δὲν τὸν ἐλογάριαζα σὲ ἡμέρας καὶ σὲ χρόνια. Πὼς περνοῦσαν καλοκαίρια, καὶ ἡ θάλασσα μὲς ἔκαιγε, καὶ ὁ ἥλιος ἐπαρτε λυωμένος σὲ χρυτὸ μολύβι, σὲ κερί ἀναλωτὸ, καὶ πότες σὲ χαλαζὶ ἀνερωμένο, χαλαζὶ ποὺ ὅση ἐτοῦτο ἔχει κρυάδα, τόση ὁ ἥσπρος ἥλιος θερμότη καὶ λαύρα. Περᾶσαν χειμῶνες ποὺ ἡ τρικυμὴ μᾶς ἦταν ἡ ζωὴ, ποὺ τὸ καράβι ἐζούσε στὸ κύμα, μισοπεθαμένο τόσον καιρὸ στὴ γαλήνη, καὶ ποὺ οἱ μπόρες καὶ οἱ χαλασμοὶ ἐπέφταν ἀπὸ τοῦ ὕψιστον τὸ εὐλογημένο χέρι σὺν εὐ-

στὸ Δυσραχνὸν ποὺ λητήριον ἀναφέρονται διάφορα παραγράμματα τόπων καὶ οἰκογενειακὰ ὀνόματα. Μεταξὺ τῶν ὁ Δημήτριος Καβάσιλας, ποὺ σύνταξε καὶ τὸ πούλητήριον. Ἀφ' οὗτο καθὼς λέει ὁ κ. Παπ. Κερ. εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸ Δημήτριον Καβάσιλα, τὸ βιβλιογράφον, ποὺ ἔχουμε πρὸς ἀφ' οὗτο γράμμα τοῦ Νικηφόρου Χούμνον (J. Boissonade: Anecdota nova. Parisiis 1844, σ. 167). Ἀναφέρεται στὸ πούλητήριον καὶ κάπιας Θεόδωρος Ὁψαρᾶς Ἀφ' οὗτο κάπια σέση θῆκε, ποὺ φαίνεται, μὲ τοὺς Ἀψαφῶδες, τὴν πίστην παρὶ τὴν τοῦ Γιαννίνου. Ἄλλοτε καὶ σῆλλο μέρος θὰ ὑποστηρίξω τὴν ἰδέαν μου μὲ μερικά ἐπιχειρήματα.

Στὸ Δυσραχνὸν πούλητήριον ἀφ' οὗτο, τοῦ 1246, ἔχουμε καὶ μιὰ ἀπὸ τὰς παλιότερας μνεῖς τῆς δημοτικῆς λέξης: στενοροῦμιον (στενός + ρύμη). Διαβάζουμε, σ. 570 στιχ. 14 καὶ ἐ., στὸ γράμμα: (1) Ὡς πρὸς ἄρκτον τῆς δημοσίας ὁδοῦ ὡς πρὸς δυσμᾶς τοῦ στενοροῦμιου τῆς ἐκκλησίας, τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Στανου. Καὶ τώρα ἡ λέξις στενοροῦμι δὲν εἶναι καὶ πολὺ συγγῆ. Μὰ ἀπαντᾷ στους ὠρεῖους ἐκείνους στίχους ποὺ βρίσκονται στὸ Θεολογικὸν ἑλληνικὸν κώδικα 4. CXCVI τῆς Βιέννης, καὶ ποὺ λέγονται, μὰ δίχως νάνει, Ρεδλίττικαι:

Ἀφ' οὗτο, πρὶν φιλήσης με καὶ πρὶν μὲ περιλάμψης, τὰ στενοροῦμια σ' ἐγώμην, ἢ ἀλλὰς δὲν σ' ἐ- [χωροῦσαν
καὶ ἀφ' οὗτο ἐποῖες πᾶθεις καὶ τὰ πολλὰ πεθῆμας
ἐγίνης κύριος πέπανος κ' ἐγίνης διωματῆρας,
κ' ἐγίνης ἀκατάδεκτος, διαβαίνεις ἀπ' ὀμπρός μου,
διαβαίνεις καὶ δὲν μᾶς χωρεῖς καὶ δὲν μᾶς συντυ-
[χαίνεις (2).

Ἐπειτα βρίσκεται ἡ λέξις ἀφ' οὗτο σῆλλο τραγούδι (3), τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ποὺ ἐκρίζονται λιαντόκαρδοι κλέφτες:

μὰ τὸν ἥλιο τὸ χρυτὸ καὶ τὸ λαμπρὸ φεγγάρι
νὰ γυμνίσουν

τὰ στενοροῦμια τοῦ Μυστρός πὸ τούρικα κε-
[φάλια.

Ἡ πρώτη μνεῖς τῆς λέξης: στενοροῦμιον εἶναι στὰ Βασιλικά (Θ' αἰῶνος) (4). Ὁ Du Lange ὅμως στὸ γλωσσάριόν του ἀπὸ παρεξήγησιν τὴ σημειώνει ὅχι

καὶ σὺν εὐτυχίᾳ... Ἡθῆνε καὶ οἱ ἀνοῖζες, ποὺ ἀπὸ τῆς μυρουδιάς τοῦ φυκιοῦ στὰ βαθιά τῆς θαλάσσης τὴ νοιώθαμε, καὶ ἀπὸ τ' ἀστέρια ποὺ ἀνοίγουν σὲ ἡσπερότερη ρεῖξη, καὶ σταλάζουν τὰ παρήγορα δάκρυα στὴ γῆ... Νύχτες καὶ ἡμέρες, ὥρες καὶ μνηστῆρες. Ὀμίνα καὶ ἀλοῖμονο, καὶ ἡ φωνὴ καὶ τὸ γέλιο καὶ τὸ τραγούδι. Ὡστόσο ἀραξοβόλι πούθεν. Πούθεν γῆς, ἀκρογιαλιά. Ὡς, ἡ ἀκρογιαλιά... Κ' ἐπρεπε κάποιον ν' ἀράζουμε. Κ' ἐπρεπε νὰ σταθοῦμε κάποιον. Καὶ μιὰ νύχτα ξύπνησεν ἡ γοργώνα καὶ ἔρθε σιμὰ μου. Μ' ἐκράζε νὰ σηκωθῶ, νὰ τρέξω, νὰ φτασῶ στὴ γῆ, στὴν ἀκρογιαλιά μας!.. Ἡ γοργώνα δὲν ξαναβῆκε στὴ φωνὴ τῶν ναυτῶν, καὶ δὲν τὴν ἐξανακρίσανε τὰ παληκάκια: «Ζεῖ ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος; Καὶ κείνη ποτές πλὴν δὲν ἀποκρίθηκε «Ζεῖ καὶ βασιλεύει». Καὶ ξαναγύρισα, ὅταν τὸ καράβι ἀρμένιζε κατὰ πρῶτον, κ' ἔφερε ἐδῶ τὴ συφορὰ καὶ τὴ μεγάλην ἁμαρτίαν... Κ' ἐρῆξα, λὲς ἀραξοβόλι. Μπα, σ' ἀγρίορη, ποὺ τὸ πιστεύεις! Ἐοὺ ποὺ καλινώνεις ψῆλλο, καὶ σὺ ποὺ γγίλεις τὰ φτερά τοῦ θαλασσοπούλου ποὺ χρυσόπρασινίζουμε... Εἰρεῖς πὼς ἐφαυγα καὶ γὼ στὰ κατὰ μαυρὰ ἀκρογιαλιά σὺν γύριζα, καὶ ἀνέμιζε ὡς τὸ Ρήγα τοῦ παρκαυθιοῦ καὶ τὸ ταμπάρο μου στὸν ὄμα. Τί ζήταγα στὰ βράχια περπατώντας; Οὔτε τὸ ρῶτησα ποτές,

οὔτε θὰν τὸ ρωτήσω. Ἀμάχη μὲ τὰ σύγνερα καὶ φιλιὰ μὲ τὰ πούλακια, δόξα ἀπὸ τὴν τρικυμίαν, τὴν παλιὰ μου τρικυμίαν, καὶ ἀγάπη ἀπὸ τὸ μερμηγκί τῆς στράτας μου, σὺν γύρισα...

Ἀθήνα 14. IX. 1905.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

(1) Κρατὼ τὴν ὀρθογραφίαν ὁποῦχε: τὸ πρῶτον.

(2) E. Legrand: Recueil de chansons populaires Grecques. Paris 1874, σ. 40, ἀρθ. 11.

(3) Ἀνέγδοτο, στὴ συλλογὴ μου.

(4) Βιβλίο NH', τίτλος IB', κ'. «Ὁ χωρὶς βασιλικῆς ἐπαροπῆς στενοροῦμιον ἢ σιὸν περι- κλείσας, ἀποδιδόντω τοῦτο, τοῦ μετὰ ταῦτα τοιοῦτο- τολμῶντος ποιῆσαι, γ'. λίτρος προστιμωμένον».

ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Δὲ θέλω πλέον τὰ χεῖλή σου
μῆτε νὰ εἰποῦν λόγο γὰρ μένα.
Θέλω νὰ μ' ἔχῃς γὰρ νεκρὸ
καὶ νὰ θαρρῇς πὼς μέσα σὺν ψυχρῷ
τὸ χῶμα ποὺ μᾶς ἐπίασε,
τὰ νεῖδα μου ἔχουν πάει ἀσβολομένα.

Θέλω νὰ λὲς πὼς ἔπαυα
νὰ ζῶ μὲ σάοκα ἐδῶ στὴν πλάνην,
καὶ πιστεῖν το πὼς κ' ἐμὲ
τ' ἄχαρά χεῖλή μ' — ὦ! ἄσπαστε καμμιέ! —
γὰρ τ' ἄπονα σου αἰσθήματα
παράπονο δὲ θέλουν ἀραδιάσει.

Κι' ἂν σὲ ρωτήσουν κάποτε
γὰρ μὲ σιὸν δρόμον, ἀποκριθῶ
μὲ καλὰ ξέθαυρον κ' εὐθύς,
πὼς δὲν μπορεῖς, ἀμμιέ! νὰ θυμηθῇς,
μῆτ' ἄκουσες τέτοι' ὄνομα,
σὲ συντυχία, ποτέ σου στὴ ζωὴ σου.

Μὰ ὅταν συμβῇ στὸ θάνατον
ν' ἀκούσῃς κάποιον πὼς πηγαίνω,
κουάζοντας τὸν οὐρανὸ
χῶς ἕνα δάκρυ τότε ἀληθινὸ,
καὶ κράτει με στὴ μνήμη σου
σὺν καί, ποὺ ἔχει σβῆσει, περασμένο.

Κέρκυρα

ΑΝΤΡΕΑΣ ΒΡΑΝΑΣ

οὔτε θὰν τὸ ρωτήσω. Ἀμάχη μὲ τὰ σύγνερα καὶ φιλιὰ μὲ τὰ πούλακια, δόξα ἀπὸ τὴν τρικυμίαν, τὴν παλιὰ μου τρικυμίαν, καὶ ἀγάπη ἀπὸ τὸ μερμηγκί τῆς στράτας μου, σὺν γύρισα...

Σταμάτησε, σήκωσε ὤλη τὰ χέρια σὺν σὲ προσεκύνη, καὶ ἀπὸ ξανάειπε χαμογελῶντας μου μ' ἀγάπη καὶ καλωσύνη.

Δὲν ἀπάντησα τῇ γυναίκα στὰ ταξίδια μου καὶ γυρίζοντας τὴν ἀντάμωσα. Ἦταν τ' ἀραξοβόλι, βλῆπει. Ἐτοί ἀπάνταιχα πὼς βρῆκα τὴν ἡσυχίαν, πὼς θὰ ζήσω σ' ἀπάνταιχα... Ἐκράξα, ἐκράξα πολὺ, ποὺ ἀπόστασε ἡ φωνὴ μου. Τώρα ἡ χαρὰ μου ἐλιγότεψε. Αἰγαστέψανε καὶ τὰ λόγια μου... Σώπαινε καὶ σὺ νὰ σωπάσω καὶ γὼ... Ἀκούεις; Μὴ μὲ ρωτᾷς περισσότερο γιατί πρέπει νὰ μὴ μαντεύω. Σωστὸ σου εἶνε νὰ τὰ νοιώθεις βαθειά, ὅπως τὸ χρυσοφτερόνιο θαλασσοπούλι νὰ τὰ θεωρεῖ ἀπὸ μακριὰ... Πήγαυε τώρα στὴν εὐλογία τοῦ θεοῦ. Καὶ μὴ φοβάσαι τὸν πατέρα σου, τὸν τρανὸν σου πατέρα. Σοῦ χαρίζω τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, γιατί δὲν εἶμαι μπορετὸς νὰ σοῦ τὴν ἐπάρω... Κοιμήσου ἡσυχᾶ, καὶ πλέξε τὰ κανίστρια ποὺ θὰ στολίσῃς μιὰ ἡμέρα γὰρ τὸν ἐρχομὸν τοῦ ἡ γὰρ τὸ γυρισμὸν τοῦ... Χα! χα! χα! γὰρ τὸ γυρισμὸν τοῦ... Τί μὲ γνιαζει, θὰ εἶπῃς, τί μὲ γνιαζει νὰ... Κι' ἔκου τὰ λόγια μου ὅπως στὴν ἐκκλη-

NETZIMPE

(Η αρχή του στο περασμένο φύλλο)

Γ' ΠΡΑΞΗ

(Η σκηνή παρασταίνει το Γεροδικαστήριο, το Σερό)

ΣΚΗΝΗ I.

Ο ΚΑΔΗΣ

(Πηγαίνοντάς του συλλογισμένος)

Δέ γύρισε απ' τή φυλακή ακόμα ο Τσαούσης που πήρε κειό τον άπιστο· δεν ξέρω τί να τρέχει και τόσο ξεγύρισε πολύ. Τή Νετζιμπέ ο ίδιος τήν έφερε λιπόθυμη και είν' εκεί κλεισμένη...

"Α! πρέπει μέ σκληρότητα κ' οι δυό να παιδεύ-
[τούνε,

αν ο Καρέττος άλλαγή δέ στρέξει τής θρησκείας·
πρέπει να γίνη μάθημα σ' αυτούς τους παλιοσκόλ-
[λους

και σ' όλες τις χανούμισσες... θέλω να μάθουν όλοι
να σέβονται τους νόμους μας· αλλιώς φωτιά και
[σουβλά!

Μά τί να γίνεται αυτός ο βλάκας ο Τσαούσης;
ακόμα δεν εφάνηκε. (άκούονται περπατησιές).

"Α, ε! αυτός θέ νανε.

(Μπαίνει ο Δεκανέας συχναμένος και φοβισμένος
και στέκεται χωρίς να μιλήσει)

ΣΚΗΝΗ II.

Καδής, Δεκανέας

ΚΑΔΗΣ

Λέγε λοιπόν· τί στάθηκες σάν κούτσουρο και πέρα;
Τόν άνθρωπο στη φυλακή τον πήρες, καθώς σουπα;
Τί; δέ μιλάς; μή σουφυγε; αλλοίμονο σ' εσένα!

ΔΕΚΑΝΕΑΣ

Συχώρα μου, εφέντη μου, δέ φταίω εγώ ο δόλιος!

ΚΑΔΗΣ (μέ θυμό)

"Α! είν' λοιπόν αληθινό; Τόν ξεφτες, προδότη!

ΔΕΚΑΝΕΑΣ

Μά τον 'Αλλάχ, σ' όρκίζομαι. δέ φταίμε μείς,
[εφέντη.

τιά... Γιατί θα τ'ήκοις καλύτερα στην εκκλησιά...
"Από την άγια θύρα... Βέβαια καλύτερα και δυνα-
τώτερα... Σε θέλω ή ακριβή μου νασαι θυγατέρα
και ή μοναχή... Σε κρατώ κάτω από το χαμό μου
και σε κατέχω κατάδική μου... για να γυρίσω πάλι
μιά ήμερα... να σε ιδώ στα μάτια, να σε αποκα-
λύψω στα μάτια, για τα μάτια του γυρισμού...
"Ενοια σου, κ' ή θυμίζουμε τα δικά της... Ζαρκαδι
μέ ζαρκαδι δέ μοιάζει... "Εσύ θάχης περισσότερη λυ-
τεροσύνη στο τρέχα... Και τα κερατάκια σου θάνε
από μαλαγμένο χρυσάφι... ή από κερι, καθαρό, με-
λισσένιο... να μουσκοβολά, όπως στην εκκλησιά...
Και να μέ περιμένεις πάλι πατέρα που το χέρι μου
θα βαράνη απάνωθέ σου σάν πλάκα γραφή μοι-
ρωμένη από τή Μοίρα, γλυφτή από τα δόντια μου...
"Ελα πήγαινε να πλαγιάσεις... να γύρης στο προσ-
κέφαλό της, εσύ που είσαι ή ίδια... Που τή βλέπω
σάν όταν ήτανε στο είνε σου, στην κορμωστασιά σου...
Πριμού γυρίσω, και πριμού τή συντύχω στη στράτα
μου... Μά είχα στράτα;.. Στράτα του καραβιού μου,
στράτα νερένια;.. Πελαγήσια στράτα που μ' άκαρ-
τέραγεν ή άστραπή... που μέ βούλιαζεν ώρα την
ώρα ή τρικυμιά... "Ελα πήγαινε, πήγαινε... να
κοιμηθής στα μάτια σου... Να κλείσης πάλι τα

Καθώς μ'ας είπες, πέραμε το Φράγκο τον Καρέττο
στη φυλακή όπιστάγκωνα δεμένο, όταν ξάφνου
σ' ένα του δρόμου γύρισμα άπ'άνου μας χυθίκαν,
άρματωμένοι εξ-εφτά. Πρίν φτάσουμε να δούμε
ποιοι ήσαν που μ'ας ρίχτηκαν, οι δυό μου στρα-
[τιώτες

ήσαν βαρειά στην κεφαλή με ξύλο χτυπημένοι.
αΦύγε, μου λέγει ένας π' αυτούς, ή θέλεις τή
[ζωή σου].

Κ' εγώ που εκατάλαβα απ' τή φωνή ποιος ήταν
αφώνοντας τον άνθρωπο, έφυγα εύθες και ήρθα.

ΚΑΔΗΣ

Κ' εκείνος που σου μίλησε, ποιος εΐτανε, Τσαούση;

ΔΕΚΑΝΕΑΣ

"Απ' τή φωνή τό γνώρισα· ο Βάγιας ο Θανάσης!

ΚΑΔΗΣ (σιγά)

"Α! ο Θανάσης... Του Πασσά διαταγή θέ ναταν.
(σόν Τσαούση). Καλά, Τσαούση, πήγαινε· πάρε κι
[αυτά

(του δίνει χρήματα)

να μη σου φύγη τσιμουδιά γι' αυτά που μούπες τώρα.

ΔΕΚΑΝΕΑΣ

Ευχαριστώ, εφέντη μου. Τό στόμα μου θα γίνη
τάφος γι' αυτά που τρέξανε (σιγά). "Ο διάβολος να
[πάει,

αν καταλάβω τίποτε· — μά τί μέ μέλλει έμείναι; —
μου ξεγλιστρξ ή άνθρωπος και παίρνω και μπαζίσι!

(βγαίνει)

ΣΚΗΝΗ III.

ΚΑΔΗΣ

Κάποιο μυστήριο κρύβεται, μου φαίνεται, εδώ μέσα
και πρέπει μέ προφύλαξη να ενεργήσω, μήπως
αντίκρυ τον 'Αλήπασσα τον βρω μέ τους σκοπούς του
και μπλέξω μέσ' στα δίκτυα του π' όλουθε έχει
[στημένα.

Για να γλυτώσω ή Πασσά; το Φράγκο τον Καρέττο
θέ ναχε τήν ανάγκη του· γι' αυτό και το Θανάση
να τον άρπάξει έστειλε μέ τούτους στρατιώτες.

"Ε! τί να γίνη ή Πασσά; αφού τό θέλη, ως γίνη
τό σεβαστό του θέλημα· μιλιά δέν πρέπει πλέον
για τον Καρέττο ν' άκουστέ. "Η άλλη όμως μένει
στα χέρια μου και γρήγορα στην καταδική ως πάει
για να δοθ ή μάθημα, προτού στα παρακάλια
τον πιάση ή Φράγκος τον Πασσά κι' αυτή για νά
[τή σώσει.

ματια σου μαζί της... Χά! Χά! μαζί της... Χά!
Χά! μαζί της!..»

Μέ πήρε στην άγκαλιά του, μέ σφιξε δυνατά,
που τρίζανε τα κόκαλά μου, και μέ φίλησε διπλές
βολές στα μάτια. "Απ' σφίγγοντάς με για στενή
βολά, μου τίνανε τό χέρι, μου χάιδεψε μία τα μαλ-
λιά λέγοντάς μου·

— Πήγαινε παιδί μου...

"Υστερα έφυγε μ' άγά μεγάλα βήματα.

"Ακουσά που κατέβαινε τή σιχλα και θαρρούσα
πώς ξαναγυρίζει. "Ω συφορά! Γιατί έτσι ένοιωθα
φόβο; Γιατί έτσι τρώμαξα στον πατέρα μου; Κι-
ποια προαίστηση μου φέρνανε κείνα του τα λόγια
βαθεία, κάποια μυστικά μου ταξιδεύανε καλά. Κ'
ένοιωθα να μισούσαν κάποιες χαρές.

"Εκεί συμαζευμένη, συντριμμένη από τ' άναρρί-
κισμα και τό ξάφνισμα του πατέρα μου, από τα
καμώματά του και τα λόγια του, τα μάτια μου
ανοίχτηκαν στο χάο, και προσμένανε να ιδούνε, όλο
και κάτω να ιδούνε!

"Ετσι άποκοιμήθηκα σάν μεθυμένη, σάν μαγε-
μένη απάνου στον καναπέ.

(άκολουθεί)

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

"Όσο λοιπόν π'ε γρήγορα, τόσο καλά· ή; πάω
να διατάξω σήμερα να γίνη ή καταδική.

(βγαίνει)

ΣΚΗΝΗ IV.

"Α λ λ α γ ή

(Η σκηνή παρασταίνει φρούριο)

ΚΑΡΕΤΤΟΣ.

Θεέ μου, τί μεταβολές σε τόσες λίγες ώρες!
"Ακόμα καπετάνιος χτες και του Βεζύρη φίλος
και σήμερα σε φρούριο κλεισμένος σάν κακούργος!
Μέσ' τον Παράδεισο ήμουν χτες κοντά στη Νε-
[τζιμπέ μου
και σήμερα σε κάλαση!.. Που άραγε να είνε;
Τήν άφισα μέ τον Καδ ή να κλαίη, να έλπιζή,
πώς θ' άρνηθώ τήν πίστη μου και πως θέ να τήν
[σώσω.

Θά περιμένω να μέ δ ή ή πικραμένη ή κόρη,
μέ τό σαρκί δόλχαρε να πάω εκεί σιμα της,
για να ήρω μέσ' τον κόρφο της τό μυριζήλεμένο
παρηγοριά για τό Θεό, που έλλαξα για κείνη...
Μά τώρα κι' αν τό ήθελα, κι' αν τόκανα ν' άλ-
[λαζω

τήν πίστη για τον "Ερωτα, δέ θα μπορούσα ή δόλιος!
τον καπετάνιο του ή Πασσά; απ' του Καδ ή τό
[χέρι

τον γλύτωσε, για να κλειστή σ' έρημωμένο κάστρο
μέ τό Θανάση συντροφιά, μέ τό φονιά τό Βάγια!
Μέ γλύτωσ' απ' τό θάνατο!.. αν τόξερεις, Πασσά μου
σε τί μαρτύριο μ' έρωξες χειρότερ' απ' τό Χάρο,
θα μ' ήρνες στην τύχη μου, και θέ να είχα τώρα,
ή στη φωτιά σά μαρτυράς για τό Χριστό πεθάνει,
ή... εύτυχισμένος κι' ήτιμος θα ήμουν με κείνη!
Γιατί — ποιος ξέρει — ή άνθρωπος άδύνατος έπλυστη
κ' ή πιο γιρή του θέληση πολλές φορές νικείται.
"Εδιάλεγα τουλάχιστον, αν ήθελα, να ζήσω,
ή να πεθάνω ελεύθερα! "Ενθ να ζήσω τώρα
και ήθελα αναγκάζομαι· (μέ πίκρα) μέ έχουνε
[γλυτώσει!

Νά ζήσω, ενθ βέβαια· τό ξέρω πως για μένα
εκείνη θανατώνεται... φριχτό, φριχτό, Θεέ μου!
Μιά μόνη έλπίδα μέ κρατά, αλλιώς κ' εγώ δέν ξέρω
στη θέση μου που βρίσκομαι, τί ήθελα. Για χάρη
απ' τό Βεζύρη ζήτησα τή Νετζιμπέ να σώσει·
μ' ένα μου γράμμα που από φές τ' "Αλήπασσα έχω
[στείλει.

θερμά τον παρακάλεσα κ' έλπίζω ναν τό κάμη.

ΣΚΗΝΗ V.

Στρατιώτης και Καρέττος

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

"Απ' τό Βεζύρη που ή Θεός να τον πολυχρονάη
σου φέρνω, καπετάνιο μου τό γραμμα τουτό.

ΚΑΡΕΤΤΟΣ

Φέρ' το

(βγαίνει ή στρατιώτης)

ΣΚΗΝΗ VI.

ΚΑΡΕΤΤΟΣ

Τί νάχη μέσα άραγε; μή μήνυμα θανάτου,
ή εύτυχία και ζωή χαρίζει και στους δυό μας;
(Τ' άνοίγει). "Εσύ χαρτί, φανέρωσε τό μυστικό που
[κρύβεις.

(Διαβάσει) "Ο Βεζύρ "Αλ ή στον καπετάνιο του Κα-
ρέττο

αΔέν ξέρεις, καπετάνιο μου, τί κόπο μου δίνει